

VI. ÉVFOLYAM

1. SZÁM

ROMA LAP

1998. JANUÁR

ÁRA: 98 Ft

„LUNGO DROM”
KONGRESSZUS
SZOLNOKON

INTERJÚ
SZENTADRÁSSY ISTVÁN
FESTŐMŰVÉSSZEL

ROMAELENESÉG
KÖNTÖSBEN

POLITIKAI LÁTÓSZÖG

PÁLYÁZATOK

VÁSÁRNAPTÁR

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

TISZTELT OLVASÓINK!

A lapunkban található
boríték egy kérdőívet
tartalmaz.

Kérjük, töltsé ki a
kérdőívet, és a borítékba
visszatéve adja postára!

A felmérés céljáról
a borítékban talál
tájékoztatást.

A kitöltött kérdőív
visszaküldői között
ajándékot sorsolunk ki.
Fáradozását köszönjük!

A szerkesztőség

Tisztelt Főszerkesztőnő!

Boldog új évet kívánok a szer-
kesztőségnek és sikeres esztendő.
Engedje meg, hogy röviden beszám-
oljak a Faluegyesület által rendez-
zett újrakezdéséről. A vetélke-

dőn, melyet Kiss Sándor jegyző
nyitott meg, 4 csapat vett részt. A
„Lungo Drom”-ot Varga Csaba,
Lakatos Zsannett, Báder Nikolett
és én képviseltük. Az egész napos
programot a falutévé is közvetítette.

Az érdekes programokért ezúton
szeretnék köszönetet mondani Ro-
mán Lászlónak, Kiss Sándornak,
Dr. Lukács Bélának, Román Évá-
nak, Román Lászlónénak, Gémás
Lászlónak, Ercsenyi Károlyné-
nak, Fecz Ildikónak és Nagy
Györgynek.

Tisztelettel üdvözlöm önöket:

Suha József
a kerecsendi Lungo Drom elnöke

Enciklopédia

Fehér Poldi

Fehér Poldi, szegedi zsidó származású primás, cigánykarmester és zenetanár, 1846-ban született Hevesen. Apja okleveles zenetanár, 1848–49-es honvéderősnagy, korán észrevette fia rendkívüli zenei tehetségét, úgyhogy 6 éves korában mint csodagyereket elvitte Amerikába és hangversenyeken léptette fel, New Yorkban, Philadelphiában, Chicagóban és több nagyobb városban.

Temérdek kitüntetéssel és szép összeg pénzét szerezve, a kis Poldi 9 éves korában hazajött és atyja az aradi zeneiskolába íratta be, ahol Hendel igazgató már akkor nagy jövőt jósolt neki.

Itt sajátította el a pompás szőlők eljátszását annyira, hogy Huber Károly külön magyar átíratú csárdásokat írt számára.

1872-ben édesapját mint 48-as honvéderősnagy fogadta Turinban, és itt nagy hazánkfia előtt néhány magyar darabot ő eljátszott, közte a „Megvirrad már valaha” c. kesergőt.

Innét Párizsba ment a művész, ahol a legkitűnőbb zenetanárok tisztelték meg barátságukkal, és ezek ajánlata folytán Don Carlos, az ismert spanyol trónkövetelő

gyermekét oktatta. Londonban Pablo de Sarasate hegedűkirály személyes barátságával tisztelte meg hazánkfia. Fehér Poldi 1873-ban a bécsi világkiállításon mutatta be művészetét és a zsűri magas kitüntetésben részesítette pompás játékáért.

1878-ban a párizsi világkiállításon, ahol mindenféle nemzetiségű hegedűművész gyűlt össze a szélrőzsa minden irányából, nagy versenyt rendeztetett a kiállítási zsűri.

Fellépett 35 művész, s ezek közt Fehér Poldi lett az első, úgy, hogy a párizsi zeneművészeti körök zsűrije egyhangúlag neki ítélte a kiállítás nagy aranyérmét, melyhez, tiszta aranyból készült koszorút kapott.

A nemzetközi versenydíj kiosztása után Fehér Poldit, a párizsi zeneművészeti kör saját karmesterének akarta megválasztani 300 frt havi fizetéssel. Fehér visszatartotta a szép ajánlatot és hazajött.

Nőül vette Grünfeld tanár leányát, Rózsát, kitől 9 gyermeke származott, kik valamennyien jeles zenei tehetséggel bírtak.

(Csemer Géza: Habishti)

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelentik
havonta,
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségért”
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon: (60) 387-293. Fax: (56) 420-110

Főszerkesztő: Paksi Éva

Tervezőszerkesztő: Pozsa József

Munkatársak: Botosné Kóti Lilla,
Bubáné Csapó Anna, Pálfi Erika

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdaipari munkák:

REPRO STÚDIO Nyomdaipari Egyén Cfg.
Verseyhy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!

Romaellenesség köntösben

Vége rendeződni látszik a székesfehérvári Rádió utcai roma családok kálváriája. Felnőtteknek, de főleg a gyerekeknek olyan pszichikai traumát, testi, fizikai-szellemi megpróbáltatással járó károsodást okozott (okozhatt!) ez a meghurcoltatási hadjárat, amelynek még nem látható káros következményei lesznek (lehetnek!) A székesfehérvári eset, esemény, folyamat teljes vertikumában tanúsítja, hogyan nem szabad kezelni az úgynevezett cigány ügyet! Merthogy akarva akaratlanul azzá fajult, s ki így, ki úgy: megégette magát.

Székesfehérvár ebből az aspektusból szemlélve a cigányság klinikai lova. Minden mozzanata, eleme tanúsítja a romaellenesség valamilyen elemét. Remélem, nem kiabálom el előre, s nem korai a megnyugvásom: láthatáron van a polgárjogi megoldása az országos ügyé messzemenően dagasztott gond. A székesfehérvári Rádió utcai roma családokkal kapcsolatban tanúsított szinte valamennyi eljárás bizonyította: új fogalommal kell ismerkednünk, s ez nem más, mint szociális-rasszizmus. Vagyis a szociális gondok köpenyébe bejutott cigányellenesség.

Sikerszindróma? című publicisztikámban (Lungo Drom novemberi száma, Cigány Hírlap október-novemberi száma) a befejező sorok a következőképpen hangzanak: „Fehérváron a humanizmus kerekedett felül. Véglegesen?” – tettem fel a kérdést akkor. Minden kedvező jel arra mutat, hogy igen. Csakhogy nem ám a pártok különböző szintűrangú beavatkozása miatt, hanem elsősorban azért, mert kezdtek hatni-érvényesülni a jogegyenlőség elvei. Tudatosan nem citálom az események sorát, mert biztosan kifejtjenék valamilyen fontos momentumot megjegyezni. Kiss János filozófusnak, ám még inkább Magyar Bálint kultuszminiszternek azért a figyelmükbe szeretném ajánlani a pontosság kedvéért; amikor **Kuncze Gábor** belügyminiszter gyors intézkedését és „beavatkozását” említik: a belügyminiszter úr „csak” reagált!

Ne essünk amnéziába. Akik 1997. november 27-én ott voltak (néhány százan!) az Országgyűlés Kongresszusi termében az országos romakonferencián, az láthatta-hallhatta, amint **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke a mikrofonhoz lépett, s első szavai, kérése a belügyminiszterhez szóltak a székesfehérvári Rádió utcai roma családok rendőri kilakoltatása ellen. Kérte, azonnal állítsa le! Nem etikus, ha ezt elhallgatjuk.

Miért? Mert ott, akkor **Farkas Flórián** által a magyarországi roma közvélemény hallatta álláspontját, véleményét, kérését! Hogy ez mennyit nyomott a latban, s **Kuncze Gábor** elhatározásában, azt intézkedésében lehet lemérni. Én még valamit szeretnék mindenféle politikus figyelmébe ajánlani. Ott, akkor **Kuncze Gábor** nem az SZDSZ elnökeként, hanem belügyminiszterként volt jelen, s intézkedett.

Fájdalmasan, eléggé ellentmondásosan ítéltető meg a gettóellenesek és a polgárjogiak fellépései. Amennyit használtak az ügynek, legalább annyi kétségbeesett jelenléte hivatkozott a figyelmet. Úgy vélem: egyrészt bizonyították mekkora felkészültséggel rendelkezik a cigányság, milyen erők állnak mellette vagy mögötte. Rávilágított gyengeségeinkre és főleg arra, milyen törekény ez a polgári demokrácia, s tanúsította éppen ebből az aspek-

tusból szemlélve a jelenlegi magyar társadalom tolerancia hiányát. Ezek eklatáns példája volt a roma családok ellen alkotott élőlánc, amely megfélemlítő és visszaretentő volt. És nem csak a cigányság felfogására, gondolkodására vonatkozóan, hanem azokat az önkormányzatokat tekintve is, akik a cigány családok részére vásárolt/vásárlandó lakások ügyén, odaköltözésükkel voltak érintve.

A tömegpolitika - melynek jelentős eleme a várospolitikai alfa és omegája az, hogy a gondokat, problémákat ott kell kezelni, ahol azok keletkeztek és természetesen azoknak, akik erre jogosultak: az önkormányzatoknak! Ebbe akartak - és be is avatkoztak különböző vélt jogi és más illetékességek alapján bizonyos pártok vezetői, s politikai síkra terelni olyan szociális gondokat, amelyek a rasszizmus köntösében nyilvánultak meg. A tiltakozó polgármestereknek egy szempontból igazuk volt: ne exportálja szociális gondjait Székesfehérvár a környező településekre. Tiltakozásuk azonban átcsapott cigányellenességre.

Remélem, hogy az érintett roma családok végleges rendezésének ügye visszakerült hosszas kanosszájárás után kiinduló állomására: Székesfehérvárra. És a városi önkormányzat, a polgármester józan, megfontolt és jogi normák szerint dönt az érintett családok sorsáról. Nem a politikák erővonala mentén, hanem a tömegpolitikai elvek alapján, amelynek tanulása ráfér az önkormányzatokra is, a politikai pártokra is. Illelnek tudomásul venni; lehetnek és érvényesülhetnek is egy önkormányzati testületben ilyen-olyan pártérdekek, csakhogy ezeken felül kell emelkedni. Ez nem érvényesült/nem érvényesülhetett, jogtalan beavatkozások következtében, hiszen egy súlyos szociális gondot emeltek a politika szintjére úgy, hogy teljesen összezavarta a szálakat.

Csak példaként említem: ha egy település kenyér nélkül marad, azért nem a másik, netán nem a megye és annak vezetői a felelősek, hanem az illetékes önkormányzatnak kell intézkedni. És nem a testületben helyet foglaló képviselők párthovatartozása, hanem a városért, a lakosság ellátásáért érzett felelősségük szerint kell cselekedni. Ha viszont már a megye jelentős részét, településeinek többségét érinti a kenyérellátási gond, akkor a megyei közgyűlés kompetenciája, hogy rendezze. És nem a pártoké!

Nem a bölcsek kövét őrző emberként említem ismételten az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnökségének **Horn Gyula** kormányfővel történt találkozását. Bonyolult és elsősorban társadalmi gond-ügy, a cigányság helyzetének kezelése. Nem lehet s nem szabad leszűkíteni szociális, egészségügyi, munkanélküliségi, oktatási stb. problémára, hiszen át meg átszövi az egész társadalmat. Ezt a szemléletet erősítettük a miniszterelnök úrban. Véleményem szerint tévednek azok a gondolkodók, filozófusok, politikusok, akik megpróbálják a székesfehérvári ügyet a kormány nyakába varrni.

Sok tanulsággal szolgál a székesfehérvári klinikai eset. Természetes, hogy mindenki másként látja, más-más aspektusból közelíti meg. Egy dolog azonban ismételtlen bebizonyosodott: bújthatják bármilyen, esetünkben szociális köntösbe a rasszizmust, a romaellenességet, előbb utóbb kiderül az igazság.

Farkas Kálmán

„LUNGO DROM” KONGRESSZUS

Szolnok, 1998. január 16.

A „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség 1998. január 16-án a szövetség székhelyén, Szolnokon tartotta tisztújító kongresszusát. A rendezvényre több mint kétezer küldött érkezett az ország 19 megyéjéből.

A kongresszust megtisztelte jelenlétével **Horn Gyula** miniszterelnök, **Tabajdi Csaba** kisebbségekért felelős politikai államtitkár, **Gellért Kiss Gábor** az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottságának elnöke, **dr. Kaltenbach Jenő** kisebbségi ombudsman, **Heinek Ottó** a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettese, **Halmos Csaba** a Közmunka Tanács elnöke, az OCKÖ elnöksége és több hazai és külföldi cigányszervezet vezetője.

Farkas Flórián a Lungo Drom és az OCKÖ elnöke köszöntötte a kongresszus résztvevőit: „Isten hozott, a Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség soros kongresszusára, amely vitathatatlanul minden idők legnagyobb cigánytanácskozása. Szükség volt rá, elkerülhetetlenné vált, hiszen az esély történelmi, a kihívás történelmi. Azt akartuk, azt akarom, hogy tudjatok róla. A cigányság vagy képes lesz egységes politikai tömbbe megjelenni, egységes erőként fellépni, megszervezni önmagát, vagy elhalasztja ezt a történelmi lehetőséget. Erről szól ez a mai nap.

Ennek a napnak első számú feladatának kell, hogy legyen, hogy elfogadják azt a programtézist, amelyet célkitűzésként megfogalmaztunk, felhatalmazást kapjunk a tárgyalásokra és hogy megtehesünk minden olyan politikai lépést annak érdekében, hogy a magyarországi cigányság megoldja, megoldhassa, megjeleníthesse a saját parlamenti képviselőit.

Ennek a napnak meg kell jelölnie a cigánypolitika egyértelmű, olvasható, kivitelezhető, reális jövőképét, amely a szövetséges politikán alapszik. Abban a szellemben, amelyet az „Lungo Drom”, majd a választási koalíció és az OCKÖ maga elé tűzött. És ez nem kevesebb és nem más, mint a cigányság polgárosodásának az elősegítése. Ugyanis amennyiben nagyon rövid időn belül a cigányság helyzetében, életében, jövőjében, sorsában nem lesz komoly, érezhető változás, az esetben bekövetkezik a társadalomról való teljes leszakadás, melynek természetes következménye lehet a társadalmi

békétlenség. Ezt nem akarja a magyarországi cigányság, ezért vagyunk ma itt. De ezt nem akarhatja egy magára valamit is adó kormány, és nem akarhatja a társadalomban egyetlen felelősen gondolkodó közéleti vagy egyszerű polgár sem!

Jó úton van a kormányzat cigánypolitikája és nem a cigány úton. És mégis velünk. Ez nagyfokú szemléletbeli változást jelent a kormányzat részéről. Mára a cigánypolitika a legmagasabb szintre integrálódott Magyarországon. Azt gondolom, hogy ez köszönhető annak, hogy a magyar kormány a cigányság által választott testületet, képviselőket, legitím választott vezetőket partnerként

tekinti. Ugyanakkor köszönhető annak is, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke megtalálta a cigányvezetésben azt a szellemi, politikai, szakmai partnerséget, melyre építhet.

A magyarországi cigányság közös sorsutadatra ébredt, ez itt ma a civil önszerveződés képe. Íme a cigányság önszerveződése. Ezt üzenjük a hatalomnak, a mindenkorinak kormánynak és cigány barátainknak. Azoknak is, akik még nincsenek itt. És mindenre számítunk.”

Gellért Kiss Gábor hozzászólásában hangsúlyozta: a cigányság önszerveződése olyan mértéket ért el, mint Európában sehol. Tabajdi Csaba politikai államtitkár köszöntőjében kitért arra, hogy már látszik, hogy hová vezet az a hosszú, rögös út, melyre a cigányság három éve lépett: visszavezet a társadalomba, az integrálódásba. Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsman úgy vélte, a kisebbségi politika a demokrácia alapkérdése. Halmos Csaba a Közmunka Tanács elnöke elmondta: jelentős hangsúlyváltás következett be a foglalkoztatáspolitikában akkor, amikor a kormány azt mondta, hogy segély helyett munkát, támogatás helyett munkaalkalmat, esélyegyenlőséget a képzésben, a vállalkozóvá válásban annak érdekében, hogy tartós munkahe-

lyeket teremtsenek a munkanélküliek számára.

Az OCKÖ részéről Farkas Kálmán alelnök, Jász-Nagykun-Szolnok Megye részéről pedig Iváncsik Imre, a Megyei Közgyűlés elnöke köszöntötte a megjelenteket.

A szervezet a kongresszus végén nevét változtatott, így a továbbiakban Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetségként működik. A szövetség elnökévé ismét Farkas Flóriánt választották. A küldöttek politikai nyilatkozatot fogadtak el, mely a cigányság helyzetének javítására, a romák politikai szerepvállalásának kiteljesítésére irányul.

A továbbiakban részleteket közlünk Hom Gyula miniszterelnök beszédéből.

„Nekem, az ország miniszterelnökének az a dolgom, kötelességem, hogy az egész magyar társadalom, az ország egészének érdekeit nézzem és képviseljem. Mindannyian partnerei vagyunk minden jóakarátú embernek és készek vagyunk megvitálni minden olyan szándékot, amely jóbbitani akarja a helyzetet. Nem tudom és nem is tehetem meg, hogy szó nélkül hagyjam a rosszat sugalló dolgokat, megnyilatkozásokat, jelenségeket. Magyarország fejlődik, méghozzá gyors ütemben, és hozzátenném ez az ország fejlődésre ítélt. Nos ehhez viszont békére, nyugalomra, biztonságra és értelmes cselekvésre van szükség. A cigányság helyzete súlyos kihívás nemcsak a romák hanem a többségi társadalom számára is. Ha nem kezeljük okosan, programszerűen, akkor az egész társadalmat veszélyezteti ez a súlyos probléma. Az utókezelés pedig sokkal több áldozatba kerül mindannyiunknak. Meg kell erősíteni a rendező elveinket és azokat a gyakorlatban kell érvényesíteni!

*

A tanítás és a képzés, oktatás, a türelem és a támogatás. Ez kell, hogy kifejezésre jusson a cigánypolitikában. A tisztességes megélhetés feltételeinek a biztosítása. Hangsúlyozni szeretném, hölgyeim és uraim, nincs külön cigány nyomor, csak nyomor. És sokan élnek ebben az országban még nyomorban.

*

Van-e kiút a mostani helyzetből? Van-e kormánynak, a végrehajtó hatalomnak programja, válasza a kihívásokra? És van-e egyáltalán megoldás? Állítom, hogy az általam vezetett kormányban van cigánypolitikája. Mi politikai felelősséget vállaltunk a cigányság helyzetének a megváltoztatására. Ez a kormány 1995-ben rövidtávú költségkezelő programot fogadott el. Ez a kormány 1996 tavaszán az ország-

gyűlésnek konkrét cselekvési programot és ugyanakkor megoldási javaslatokat is tett. És végül ez a kormány 1997-ben tavaly középtávú cselekvési programot fogadott el és valósít meg. Ezeknek a lényegét már korábban megismertettük a széles közvéleménnyel. Összefoglalva pedig az említett tanácskozáson 1997. novemberében nyugodtan mondhatom, mert nemzetközi partnereink ezt megerősítik, hogy az Európai Unióban példanélküli, hogy egy kormány konkrét, számonkérhető formában vállal kötelezettséget a cigányság helyzetének javítására. Ez egyedülálló a közép-kelet-európai térségben, itt, Magyarországon. Az is példanélküli, hogy szoros együttműködés jött létre a hazai cigányság legitim képviselőivel, az OCKÖ-vel, amelynek bázisa a Lungo Drom. Az is példaértékű, ahogy a cigány önkormányzatok országosan és helyi szinten a többi kisebbséggel egyenrangúan működnek. Ez így történik most is, például a kisebbségek parlamenti képviselőinek biztosítása körül. És az az elvi megállapodás, amely kedden született a kisebbségekkel folytatott tárgyalások eredményeként, lehetőséget teremt meggyőződéseim szerint arra, hogy rövid időn belül bekerülhessenek a kisebbségek képviselői az Országgyűlésbe. Ezt a lehetőséget feltétlenül mindannyiunknak közösen ki kell használnunk. Szoros és érdemi együttműködés alakult ki a Cigányügyi Koordinációs Tanácsban és a Roma Programbizottságban. Az OCKÖ vezetőjével pedig jómagam is beható véleménycserét folytattam és meg kell mondanom, számomra az ott elhangzott javaslatok rendkívül fontosak, tanulságosak voltak. Minden dicsekvés nélkül állíthatom, hogy ezeket folyamatosan átültetjük a gyakorlatba. Megvalósítjuk azt, ami az ország helyzetével, teherbíró képességével, lehetőségeinkkel összhangban van. Az sem egy elhanyagolható mellékes körülmény, hogy pont a tanácskozás eredményeként megteremtettük, hogy az egyes minisztériumoknál, tárcáknál kijelölték a cigány ügyért felelősöket, akik folyamatos kapcsolatot tartanak az OCKÖ-vel. Ez mindenképpen egy komoly előrelépés.

*

Ki kell mondani néhány alapvető rendező elvet, azokat a gyakorlatban is érvényesíteni kell. Először, az összintesség jegyében. Nem fogadható el és reményeink szerint a cigányság számára sem fogadható el az az állapot, hogy egyre több roma család számára az egyetlen biztos, de állandó megélhetési forrás legyen a gyermekek után járó családipótlék. Az etnikai kisebbségeknek, a cigányságnak is káros, ha a családok tömegei munkanélküli életmódra,

egzisztenciára rendelkeznek be, vagy kényszerülnek berendezkedni. Ezt nem engedhetik meg maguknak sem ők, sem a többségi társadalom. És ezen a helyzeten munkahelyteremtéssel, de munkahelykereséssel és munkavállalással lehet és kell változtatni!

*

Egyértelművé kívánom tenni, hogy a pozitív megkülönböztetés nem egyenlő a kivételezéssel. Elfogadhatatlan lenne ugyanis hogy a hasonló szociális helyzetű rétegek ne kapjanak ugyanolyan támogatást, mint a cigány rászoruló. A másság, a származás nem lehet jogcím a szociális kivételezésre. A szociálpolitika terén nincs lehetőség nemzetiségi etnikai hovatarozás szerinti pozitív megkülönböztetésre. A lakáshelyzet terén elhangzott, hogy 1994. novemberét követően mintegy 10 ezer cigány család jutott lakáshoz. Ennek a folyamatnak nincs vége, sőt! További lakás, kedvezményes lakáshoz való jutás és építési programok készülnek. Hangsúlyozni szeretném azt is: az oktatásban az esélyegyenlőség biztosítása nem csupán nemzetiségi, etnikai kérdés. Ennek megteremtése össz társadalmi, másként fogalmazva nemzeti feladat. Sajnos az elmúlt évek során nem történt érdemi előrelépés az esélyegyenlőség megteremtése terén. Ezt be kell látni, azért, hogy valóban változtatni tudjunk. Ennek nem mond ellent az, hogy a cigányság számára ugyanakkor sajátos feltételeket kell biztosítani az oktatás terén is. Erre már vannak jó példák. Így a Gandhi Gimnázium, a Kálly Jag Szakiskola vagy a szolnoki Roma Esély Alapítványi Iskola. Ezek körét bővíteni, erősíteni kell. A lényeg: ezek a programok nem lehetnek ellentétesek a társadalom egészének érdekeivel. Ebben megkülönböztetett felelőssége van a cigány értelmiségnek. A romák felemelkedésének egyik legfőbb biztosítéka, hogy folyamatosan bővüljön és erősödjön a cigány értelmiség. Meggyőződéseim ugyanis, hogy a roma pedagógusok, népművelők, művészek, köztisztviselők, közalkalmazottak és más értelmiségiek azok, akik igazából felkarolhatják a társaikat.

*

Lehet, hogy nem a jelenlévők, hanem a kívülállók számára nem eléggé közismert, hogy mit jelent a Lungo Drom, de számomra ez nagyon kifejező: hosszú út. Hosszú út van még előttünk hölgyeim és uraim, mindannyiunk előtt. De ezen az úton végig kell menni és együtt végig is fogunk menni. Ehhez kívánok önöknek erőt, egészséget, bátorságot és türelmet saját maguk, mások és az egész ország közös érdeke iránt. Cselekedjünk együtt! Köszönöm szépen."

Paksi Éva

„Elviselhetetlenül szeretem azt a népet, amelyből származom”

Beszélgetés Szentandrásy István festőművésszel

– Azt mondják, csupán azért csí-
nálunk „ügyet” a cigánykérdésből,
mert néhány embernek ez anyagi
és erkölcsi hasznót hajt, amúgy pe-
dig úgyis megoldódna magától is.
Mi a véleménye erről az állításról?

– Annyira sztereotíp kérdéssé de-
gradálták ezt az emberileg kevésbé
megközelíthető állapotot, hogy én
csak a Péli Tamás mondását tudom
erre felhozni válaszként. Mikor meg-
kérdezték őt, hogy miért ilyen nép-
szerű és sikeres festő, azt felelte;
mert minden országnak szüksége van
egzotikus vadállatokra. Produkciók-
ra, hogy bemutathassa, milyen tole-
ráns és hogy milyen emberi módon
tud bánni ezekkel a furcsa állatfajok-
kal. Valahogy így kezdődött el a kí-
váncsiság, a "beleérzés", a romanti-
kakeresés, amit a cigánylét mögött
sejtettek, és az öniszólás, hogy igen,
mi jól gondolkozunk a cigányainkról.
De hát tudjuk, hogy 400 éve Magyar-
országon a cigánykép eleve hamis
volt, mert csak az "én cigányom"
színtjéről indulhatott és jutott el a bü-
dös cigányig.

– Az „én cigányom” volt a kivétel?

– Igen, a kiugrási lehetőség. Egy
muzsikós olyan produkciót tudott
nyújtani, amit az urak megfelelőképp
honoráltak, bármikor rendelkezésük-
re állt a zenei rabszolga.

– Azt mondod, hogy amit lát-
tunk, az csupán kirakatpolitika?

– Nemcsak a cigányokkal, ahogy
az öregekkel, a gyerekekkel bánnak,
az is csupán kirakatpolitika. Itt ma
hátrányos helyzetben lenni nem ki-
váltás.

– Mégis nagyon sokan azt állít-
ják, hogy kiváltság.

– Cigánynak lenni?

– Cigánynak, vagy bármilyen
„másnak” lenni. Kisebbségnek.

– Nem hiszem. Én eleve visszautá-
sítanék mindenfajta olyan megközelítést
a huszadik században, hogy ki-
sebbség. Maga a szó degradáló. A le-
hetőség, amit rejt. Mindig a kisebbség
fázott rá, mindig őket használták

fel fegyverként, és mindig ezeket
akarták a létjogosultság jogán az erő-
sebbek megszüntetni.

– Miért kell egy kisebbséget beol-
vasztani, eltörölni, miért jó ez a
többségnek?

– Ennek magyarázata egy evolúci-
ós hiba az emberben. Túl sokan va-
gyunk itt, ebben a „barlangban”, és
kétségtelen, hogy a gyengébbeket,
vagy a gyengébbnek minősített lé-
nyeket fogjuk kirakni, hogy elér-
jünk.

– Ezek szerint pusztán gazdasági
okai lennének az intoleranciának?

– Gyerekkoromban azt láttam Nő-
rádiban, hogy az emberek, amíg volt
biztonsági alapjuk, megengedték ma-
guknak a toleranciát. Még büszkéek is
voltak magukra, hogy milyen rende-
sek is vagyunk, hogy elviseljük eze-
ket a cigányokat! A lelki tényező a
többség esetében rettenetesen mani-
pulálódik a vallás által. A vallástörté-
netben a gonosz megjelenítése a cigá-
nyokra asszociál. Az ördög kinézete
is olyan, mint a cigányé.

– A cigányt már eleve fenntartás-
sal fogadják a rasszjegyei miatt?

– Személyében nem biztos, de tö-
megében igen. A többség számára a
cigány egy titokzatos másságot kép-
visel, amitől fél és nem hajlandó
megismerni. Európában - bármennyi-
re szocializálódik is az ember - min-
denféleképp az első benyomás a dön-
tő.

– És a fekete nem szép?

– Félelmet okoz. A gyülekezetek-
ben a papok azt magyarázták, hogy a
gonosz a pokolból jött, fekete, büdös
és kénzsgot áraszt.

– Téged, aki le sem tagadhatnád
a származásodat, sokszor megsér-
tettek?

– Hogyne! Az első benyomás alap-
ján nem nagyon tudnak velem mit
kezdeni, nem tudnak hova tenni.
Mert azt a fajta cigányképet én már
nem erősítem, ami a magyarokban él:
az a cigány, aki melósruhában jár,
kistermetű és agyon van tetoválva.

Én nem ez a figura vagyok, és ezért
furcsa, kíváncsi tartózkodással, de el-
viselnek bizonyos szinten. Ez az
egyik forma. A másik az agresszív,
amikor úgy állnak hozzám, hogy: na,
mit keres itt a büdös cigány?

– Gyakran átéltél ilyeneket?

– Nagyon sokszor!

– A te helyzeted már más. De
ameddig nem művészként tartot-
tak számon, amíg nem volt nyil-
vánvaló, ki vagy, addig milyen
volt?

– Én rettenetesen szabadon éltem
meg, annyira túl tudtam lenni ezeken
a dolgokon. Úgy gondolom, hogy
kétféle típusú ember van: aki megbo-
csát és aki nem. Aki megbocsát, az
oda tud másra is figyelni.

– Megbocsátó vagy?

– Miért, mit tudok csinálni? Na-
ponta nem mehet ki az ember az ut-
cára, hogy agyonverjen három gá-
dzsót, mert előtte másik három elvet-
te a buszjegyét a hatoson.

– És mennyire tesznek kirakatba,
mióta ismert festőművész vagy?

– Tennének, de ez az ország a te-
hetségeivel olyan mostohán és sze-
mélytelen módon bánik, hogy elké-
pesztő. Nem véletlen, hogy annyi te-
hetséges művész élete kolosszális
zsákutca. A művész is valami „más”.
Produkciót csinálnak abból, amivel
szemben lelkiismeret-furdalásuk van.

– A faji előítélet akkor nem volna
más, mint a másság rosszul tűrése?

– Az embereknek rossz beidegző-
dések vannak ezzel kapcsolatban.
Nagyon sok város lakó valamikor fa-
luról jött, ahol elevenek voltak az
előítéletek a cigányokkal szemben.

– A cigányok adtak okot erre az
előítéletre?

– Hát nézd! Egy nép, aki hazát ke-
res és rájön, hogy ez nem fog menni,
mert bárhová lép, ott már kialakult
kulturák működnek, ahol maximum
valami szolgai helyzetbe keveredhet,
tehát mindenképp hátrányban lesz
a többivel szemben. Magyarországon
ezer éve, István óta számolják a kul-

túrának azt a fokát, amikor lemondunk azokról a szokásokról, ami addig a tűz-, nap- és természetimádáshoz kötődött, és elfogadtunk egy Istenséget. A kereszténység lett aztán itt is a kultúra alapja. A cigányok bejöttek egy olyanfajta szemlélettel, hitbéli mássággal, ami nem rosszabb, de nem ismert, mert nem is volt leírva. Szóval a cigányság megérkezik Európába, és a maga lehetőségei szerint megpróbálja felfedezni azt, hogy ebben a kultúrában ő milyen részt tud vállalni úgy, hogy a létfenntartásához megfelelő eszközöket, formákat állni tudja. Amit Indiából hoztak, annak nagy része itt használhatatlan volt. Nem volt meg hozzá a ritmus, nem volt meg hozzá a befogadási igény, mert már kialakult formában megvolt minden: ipar, mezőgazdaság. A cigányok talán azzal boldogultak, hogy olcsóbban és esetleg művesebben dolgoztak.

– Mitől maradt meg akkor a cigányság?

– A háborúk nagyrésze, azon túl, hogy pusztít, egy bizonyos szinten tolerál. Tolerálja azt, amit már nem tud elpusztítani. És a cigányságnak van egy fantasztikus alkalmazkodóképessége. Jártak a hadsereg után, fegyvert kovácsoltak, zenéltek, szórakoztatták a katonákat, tisztasági feladatokat láttak el, tehát szükség volt a munkájukra. Elvégezték azt a munkát, amit a katonák nem tartottak magukhoz méltónak, de érdekes módon soha nem voltak harcra kaphatóak. Pedig bátrak voltak és értettek is a fegyverviseléshez, de talán az akkori, a budhizmuson alapuló vallási gondolkodás volt az – ami azt mondja, hogy ne pusztíts el semmit és senkit –, ami miatt végül is nem mentek el harcolni. Különbözik miért ne mentek volna, hiszen akkor úgy volt, hogy gyere, te is kapsz három aranyat, neked is megéri.

– Azt mondják a magyarok, a cigányoknak úgy jó, ahogy vannak. Olyan körülmények között szeretnek élni, ahogyan élnek és örülnek, ha segítyezik őket.

– Ezt már a húszas, harmincas években is így gondolták, akkor is gettósították a cigányságot, és földhöz kötötték. Ugyanúgy, mint a parasztságot. Akkoriban a bűdös paraszt és a bűdös cigány egyként volt kezelve.

– A cigányok nem szólhattak és nem szólhatnak bele saját sorsuk alakulásába?

– Nem. Nem is tudnak beleszólni, hiszen nem tudják, mit jelent bizalmi alapon jogot szerezni arra, hogy mások nevében beszéljenek. Ez a Magyar Parlament alapvető hibája. Az igények megfogalmazódnak, de nem a problémát érintik, hanem bizonyos kísértések, gyengeségek folytán személyes hatalomszerzéssé degradálódik a dolog. Az ország is ezért működik mostanában így.

– Azt mondod, vétkesek a cigányok is?

– Minden ember vétkes, aki a sorsán nem akar változtatni! A hiba ott van, amikor nem tud. A cigányság inkább akar, mint tud, de ebben az esetben kevés az akarat. Mondjuk, ha bezárnak a gyárak, üzemek, akkor hiába akar az ember tovább dolgozni. Rettenetesen rosszul mérték itt fel bennünket, azt hiszem, ez az alapvető hiba. De ennek az országnak joga van erre, mert a történelme során hihetetlen sérüléseket kapott: tatár, Habsburg, orosz...! És ezekről a sérülésektől ez az ország rettenetesen gyanakvó lett.

– Van benned hazafiasnak nevezhető érzés, hogy azért magyar is vagy?

– Nincs semmi magyarérzetem, sajnos. Ez nem baj, mert egy magyarnak sincs cigányérzete, tehát ez megbocsátható dolog. Az más kérdés, hogy ismerem az ország történelmét. Anyám cigány volt, Isten nyugosztalja, de aki nek a nevén vagyok, az egy olasz család, aki magyar területen kapott munkát.

– Mennyire kötödsz a cigányokhoz?

– Az őseim jogán rettenetesen, elviselhetetlenül. Elviselhetetlenül szeretem azt a népet, amelyből származom.

– De a cigányok többsége magyar-nak is tartja magát.

– Mert beszéli a nyelvet.

– Csak ezért?

– Nem, mert a történelmi asszimiláció feladata, hogy ez az érzés kialakuljon az emberben. Ez azért helyhez kötött, mert városban az ember jobban lehet világpolgár, mint vidéken. Városban könnyebben elfogadod a többségi létformát. Nincs is nagyon más választásod. Aztán elvállalhatod a mássági helyzetet, amelyben úgy élsz, ahogy te gondold, úgy beszélsz, olyan nyelven,

olyan kultúrában alkotsz, ami szerinted hozzád méltó. Ebben az esetben sok példám van arra, hogy lehet magyarnak lenni.

– Minek tartják a magyarok a cigányokat? Magyaroknak?

– Persze, hogy nem annak. Fekete, barna bőrű, más lelki rezdülésű embernek. Minden nép meghatározó létformáját az ősök adják. Az ősök iránti tisztelete még mindig elég erős ahhoz, hogy ebben a dologban ők diktálják ezt a fajta szellemiséget.

– Ha nem tartják ezt a népcsoportot idevalónak, vajon miért kellene a cigányokkal külön foglalkozni, segíteni őket?

– A gond, hogy a cigány nem akart magyar lenni, ő csak élni akart itt úgy, akár egy magyar. A fejlődés annyi volt, ha a gettóból beköltözhetett a faluba, és a magyar szomszédok nem gyanakodtak, hogy holnapután a paradicsomot vagy a tyúkokat el fogja lopni, megbíztak benne, mert a cigánynak ugyanolyan paradicsomja volt és ugyanolyan tyúkjja, sőt ha kellett, még szorgosabb, szigorúbb is volt, mint a szomszéd. Azt mondták: milyen ügyes ez a cigány! Ez már nem is cigány.

– Aki felvette a nem cigány életmódot, azt már nem is cigánynak tartották, hanem magyarnak?

– Persze.

– Téged magyarnak tartanak?

– Dehogy tartanak! De én nem is tettem meg ekkora utat ehhez. Más a város és más a falu. A faluban sokkal egyértelműbb minden. A teljesítmény, van-e becsülete, alkalmazkodó-e, és megsérti-e azokat a szabályokat, amelyek ezekben a közösségekben rettenetesen szigorúak, és felrúgásukat keményen büntetik.

– Mi történhet szerinted a cigánysággal? Elképzelhető valami kilábalás ebből a nagyon rossz helyzetből?

– Így, hogy cigány-magyar kérdés, nem fog megoldódni. Úgy gondolom, hogy egy létforma adottan, az egyensúly és a harmónia törvényei szerint működik, ha tetszik, ha nem. Ez mindaddig így fog működni, amíg az évszázadok, az óceánok ár-ápoly egyensúlya működik. De mégis ismerünk olyan kultúrákat, amelyek eltűntek. Én azt mondom, ha tényleg megtanulunk megbocsátani, akkor van esély.

Kalla Éva – Soproni Ágnes
(Az interjút az „Írják le a sóhaj-
tásomat” c. kötetből vettük át.)

Kisebbségek Napja Szolnokon

Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat, a Szolnoki Jogvédő Iroda és a Szolnoki Cigány Kisebbségi Önkormányzat szervezésében kisebbségek napja volt Szolnokon, 1997. december 27-én.

Dr. Pálfi Miklós, Farkas Flórián és dr. Kerékgyártó T. István

Az egész napos rendezvény délelőtti programja kisebbségi politikai fórum és a Szolnok Megyei Jogú Város Cigány Kisebbségi Önkormányzata által alapított „Kisebbségi-díjak” ünnepélyes átadása volt.

Farkas Flórián, az OCKÖ elnöke előadásában a kisebbségi önkormányzatok szerepéről beszélt.

– Ahhoz, hogy a magyarországi cigányságnak demokratikus úton választott testülete legyen politikai szinten, ahhoz ezt a képződményt, ezt a testületi formát meg kellett alkotnia. Ez önmagában egy más helyzetet, egy más politikai pályát, de ha úgy tetszik, politikai kényszerpályát jelentett mind helyileg, mind pedig országosan. Ez azt jelentette abban a pillanatban, amikor létrejött a helyi cigány kisebbségi önkormányzat és az OCKÖ,

hogy nem lehetett már a továbbiakban a cigányok beleszólása, véleményalkotása nélkül dönteni.

Nemcsak nekünk volt kihívás, hanem kihívás a társadalomnak és kihívás a kormánynak is. És ha azt mondom, hogy ez a kisebbségi, új politikai képződmény minden idők legnehezebb társadalmi viszonyai között jött létre, akkor sem túlzok.

Dr. Pálfi Miklós a Szolnoki Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke súlytalannak és komolytalannak nevezte azt a kormány által előterjesztett törvényjavaslatot, amely a nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviseletét szabályozná. E törvényjavaslat szerint ugyanis a cigányság nem számíthat a létszámának megfelelő mennyiségű parlamenti mandátumra.

Dr. Kerékgyártó T. István társadalomkutató, a többségi társadalom kisebbségképéről tartott előadást. Többek között szólt arról, hogy az a társadalom, amelyben etnikai vagy egyéb konfliktusok felmerülnek, az a társadalom nem tekinthető civilizált társadalomnak. Előadása végén az is elhangzott, ha a cigányság politikailag nem képes artikulálni, nem képes akaratát keresztül vinni, nem képes az érdekeit megjeleníteni, akkor mindig útszélre dobott etnikum marad.

Farkas Flórián gratulál Csillei Béla és dr. Kerékgyártó T. István kitiüntetteknek

tűnt az égen. Ezt észre kell venni Magyarországon a bölcseknek is, a hatalmasoknak is, és észre kell venni nektek is egyszerű romatestvéreim, akik sokszor szegénységben, nyomorúságban éltek. Mit kell mindanyunknak tenni? Mind a bölcseknek, mind az egyszerű embereknek? Követni kell a csillagot.

Ezt követően került sőr a kisebbségi díjak átadására. A cigányság érdekében kifejtett tevékenységéért hárman kaptak kisebbségi díjat: **Oláh Angyalka**, a Szolnoki Humán Szolgáltató Központ munkatársa, **Csillei Béla**, a Roma Esély Alternatív Alapítványi Szakiskola igazgatója, és **Kerékgyártó T. István** szociológus.

– paksi –

Fotó: Csabai I.

Gál József lelkes, az ÖCKÖ képviselője hozzászólását egy példázattal kezdte:

– Izrael népe 420 éven keresztül nyomorgott, mert Isten nem szólt hozzá. Ez a legnagyobb fájdalma volt. A cigányság már lassan ezer éve nyomorog, mert a jelenlévő hatalmak nem kívántak vele szóba állni. Megtűrték, eltűrték, elüldözték, valami módon itt tartották őket. És akkor, karácsony estéjén egy csillag feltűnt az égen és az a csillag két különböző társadalmi réteget vezetett. Vezette a bölcseket, vezette a királyokat, ugyanakkor jelzést adott az egyszerű szegény pásztoroknak, akik a nyájuk mellett vigyáztak éjszaka. Mit jelent ez ma? Én azt hiszem, hogy a cigányok politikai csillaga fel-

A hevesi Kalo Roma Folklóregyüttes

Identitás és kompromisszum

Olyan fogalmak, amelyek életünk állandó kísérői, politikai kultúránk szerves részei. Azt is mondhatnám, egymást feltételező fogalmak, nem kizárják egymást, hanem együtt léteznek, s ebből eredően következik, hogy a kérdés csak így tehető fel: identitás és kompromisszum. Nem kizárásos vagy-módon, tagadással, mert abban a pillanatban értelmetlenné válik.

Az identitás és a kompromisszum tehát koegzisztensek, együtt élnek, együtt léteznek. Az identitás egyenlő azonosság. A kompromisszum pedig kölcsönös engedményekkel járó megegyezés. Napjaink roma politikájában sokszor felbukkan a kérdés: köthető-e kompromisszum azokkal, akiknek más-más a hitvallásuk, politikai felfogásuk, ideológiájuk, vallásuk, nézetük stb. Ezekre a kérdésekre a válasz: igen. Csak nem minden áron! Csak az olyan szövetségi politika hasznos, szükséges, képzelhető el részünkről, amely nem csorbítja identitásunkat.

Olyan engedményeket nem tehet a roma politika s nem folytathat eredményes kiállást, amelynek a végeredménye az önazonosság feladása, az identitás elvének tagadása. Minden más vagy másfajta engedmény elfogadható, vállalható és politikailag is indokolható, amely segíti a megegyezést, olykor válságos esetekben a megbékélést, az elmentmondások feloldását romák és nem romák, cigány és nem cigány önkormányzatok, polgármesterek, testületek között, csak egyetlen nem: az identitás feladása. Ezt nem lehet és nem is szabad elvárni, mert aki nem ismeri el a másságot, az alkalmatlan a politikai együttélésre, együtt gondolkodásra, s ebből egyenesen következik: a cigányügy, mint társadalmi gond kezelésére és megoldására sem.

Szólj, s megmondom, ki vagy! Senkinek nincs a homlokára írva vallása, ideológiai felfogása, politikai nézete stb. A cigányság túlnyomó többsége viseli rasszjegyeit, s

így első látásra „lelepleződnek”, meg sem kell szólalniuk. Az olyan – hivatali viselő – hatalom, amelynek enyhén szólva fenntartásai vannak a cigányokkal szemben, vagy látenszen cigányellenes, nem a humanizmus alapján közelíti meg a társadalom eme gondjait, neuralgikus pontjait, amelyek a cigánysággal kapcsolatosak. Bár lehet, hogy az illető hivatalnok vagy választott tisztségviselő mélyszégyenű humanistának és istenhívőnek vallja magát. Nézzük Thomas Mann világhírű német író szerint mi a humanizmus? „Emberszeretet, semmi egyéb és ezzel már politikum, már lázadás minden ellen, ami az ember eszméjét bemocskolja, megbecszteleníti.”

Ha ez a hitvallás életjogot nyer a társadalomban, akkor szaktudósok és politikusok nem gondolkodnának egy önálló diszkriminációellenes törvény megalkotásának szükségességén. Nem tudom sor kerül-e rá vagy nem, s ha igen, akkor milyen lesz, s mire fog kiterjedni, abban viszont bizonyos vagyok: születet ilyen törvény, a harcot a másság elfogadásáért és érvényesítéséért a mindennapokban kell megvívni. Identitásunkat vállalva s minden kérdésben kompromisszumra törekedve.

A politika nem csak az egzisztenciák tudománya, nem csak az elveink megvalósításának tudománya, hanem a kompromisszumok világa is. Életünk csupa kompromisszum. Ennek az elvnek az abszolút tagadása a cigányság pusztulása, halála, megsemmisülése. Kielezett társadalmi, gazdasági, szociális válságokkal terhes világunkban még szükségszerűbb, hogy keressük a kompromisszumokat a többségi társadalom szerveivel, vezetőivel, tagjaival. Tudomásul kell vennünk: csak a többségi társadalommal együtt, másságunkat elfogadva, de identitásunkat megőrizve leszünk csak képesek annak a nagy horderejű, a cigányság élethelyzetét kardinálisan befolyásoló kormányhatározatnak a végrehajtására is,

amelyet a kormány az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal együtt dolgozott ki. Mi ez, ha nem kompromisszum?

Rugalmasság, nyitottság, következetesség. Olyan fogalmak, amelyeket érvényesíteni kell a cigány politikában. És, ha már ennek eklatáns példájául szolgált az OCKÖ és a kormány együttműködése nyomán született átfogó, több évet felölelő romaprogram, akkor e politika érvényesíthető a megyékben, városokban, a falvakban is. Okos diplomáciával, kerülve az agresszivitást, kompromisszumokat kötve oldhatjuk meg a cigányság gondjait hosszú távon.

Tamási Áronnal vallom, hogy az ember azért született e földre, hogy valahol otthon legyen benne. Ez a homloknyi haza a cigányság otthona is. Immár több, mint félévezrede. De állandóan vívódnunk kell, hogy otthon érezhessük magunkat. Elfogadásunkért mindennap meg kell küzdenünk. Ezt eredményeink, sikereink segíthetik, deviáns magatartások hátráltatják, agresszív politikai fellépéseink kiűzetésünket, megaláztatásainkat növelik. Még akkor is, ha úgy tűnik, mert a látzat azt mutatja: győztünk. Nem megtűrésünkért emelünk szót, hanem elfogadtatásunkért. Napjaink tragikus eseményei s a Nyugatról érkező hírek el kell, hogy gondolkodtassanak bennünket is. Nem várják tárt karokkal a romákat a sokat emlegetett s példaként szolgáló demokráciákban sem.

Megkérdezném Tamásit, ha élne: hol lelhet otthonra a cigányság? Ott, ahol született, ahol él és hal. Ez a hon az otthonunk, együtt kell élnünk, s azt keresni, ami összeköt bennünket, s nem azt, ami szétválaszt. S ez Thomas Mannal vallva: a humanizmus. E fundamentumra épülhet az identitás és a kompromisszum.

Farkas Kálmán

Konferencia ezeregyszáz roma tanuló pedagógusainak Pátrohán

A szimpatikus **Berencsi Ferencné**, a Pátrohai Mórész Zsigmond Általános Iskola igazgató helyettese felszólalásában a cigány tanulók motivációs tényezőiről beszélt. Első és alapvető elemnek, meghatározó tényezőnek említette a családi háttért, a biztonságot. Beszélt arról, hogy ennek párosulnia kell a gyermekek szorgalmával, kitartásával, olykor még azzal a tolerancia képességgel is, amely képessé és alkalmassá teszi, teheti őket a megkülönböztetés elviselésére.

Egyik legdöntőbb, a roma gyerekek iskolába járását akadályozó és meghatározó tényező a családfő munkanélkülisége, melynek romboló hatásai szinte felmérhetetlenek, rombolóak szellemi-ekben is, különösen a gyerekekre. Katika tanárnő fejtegetéseit feszült figyelemmel követte az egész konferencia, amelynek magam is meghívott előadója voltam. És mindaddig „simán” zajlottak az események, amíg engem is be nem vontak, mint személyes szemléltető „eszközt” ebbe az élő-eleven iskolai játékba. Arra kértek, hogy életutamról beszéljek, arról, hogy egyáltalán minck köszönhetem értelmiséggé válásom. Igyekeztem a kérdésnek megfelelni és **Farkas Tibor** nevében is válaszolni.

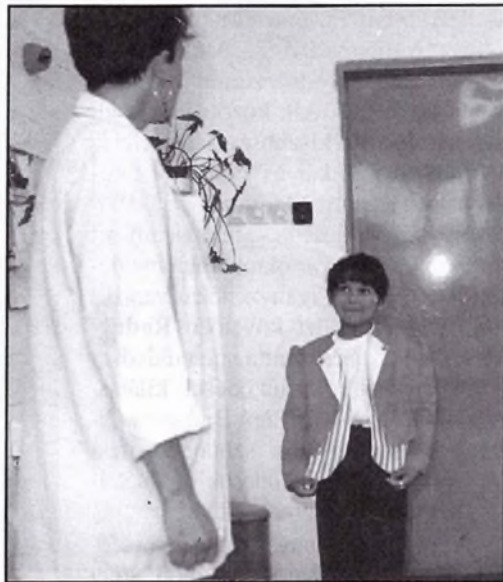
Hogy hol történt mindez? Pátrohán, december 15-én az általános iskolában. Gyakorlott előadóban is van druk, izgalom. Éreztem itt is, azt meg különösen, hogy az enyéimmel vagyok, mint tanár. Örültem **Göcz István** iskolaigazgató meghívásának, mert a program

szerint lehetőségem nyílt átfogó tájékoztatást adni a Roma Programról, arról a középtávú csomagtervről, amelyet az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat a kormánnyal együtt dolgozott ki.

Félszáz pedagógus, főképpen nő kísérte figyelemmel mondanómat, ismerkedhetett meg annak részleteiről **Farkas Tibor** előadásában is. A Köznevelési és Művelődési Minisztérium által jóváhagyott pátróhai felzárkóztató modell megismertetéséért rendezett tanfolyamon – melyet a Soros Alapítvány támogatott – a Felső Szabolcsi Iskolaszövetséghez tartozó tanintézeteknek a cigány tanulókkal foglalkozó tanítói és tanárai vettek részt.

Ötven szempár figyelte mondanókat. Tizenkét településéről és még több iskolájából érkezett pedagógus. Több mint 1100 roma gyerek tanítója-nevelője. Olyan iskolákból jöttek a pedagógusok, ahol a cigány tanulók létszáma a 8-50 százalék fölött van. Szeptember és december között négy foglalkozás keretében ismerkedtek a modellel. Nem lehet eléggé hangsúlyozni a pedagógusok szerepét és fontosságát a cigány tanulók képzésében, nevelésében. Alapvető követelmény szaktudásuk és elkötelezettségük mellett az empátia, a másság elismerése és elfogadtatása.

Gyarmati Ottóné, a Rétközberencs-ről érkezett pedagógus nemcsak arról beszélt, milyen hátrányokat jelent a munkanélküliség, hanem arról is, hogyan sújtja a különösen tehetséges, az iskolából vagy az órákról elmaradó gyerekeket. Fényeslitkéről **Papp Erzsébet** érkezett, Tuzsér-ról **Barabás Tiborné** vett részt a kísérletben, Kékesről **Gerzsenyi Béláné**, Tiszaomgyorósról

kettőn is fontosnak tartották, hogy újabb ismereteket szerezzenek: **Koncz Gáborné** és **Gál Andrásné**, Mezőladányból **Barta Sándorné**, Mándokról **Sajtos Andrásné**, Dombrádról **dr. Papp Lászlóné**, a pátróhai tanintézet teljes létszámával és még sokan mások.

Még elsorolni is hosszú lenne, mi mindenről volt szó előadások, konzultációk, bemutatók stb keretében. Csúpan egyetlen dolgot emelnék ki. Valamennyi tanító-tanár előadást tartott arról, hogy ő miképpen, milyen módszerekkel végzi a felzárkóztatást, a cigány gyerekek tanítását, lelki nevelését. És ami egyáltalán nem mellékes: ezekre az előadásokra meghívták a roma önkormányzatok vezetőit, szószólókat is. Rengeteg hasznos, a roma gyerekek iskolai oktatásában-nevelésében érvényesíthető módszerek, elképzelések, már bizonyított gyakorlati tapasztalatok cseréltek gazdát.

Bizonyára nem egyedüli a pátróhai modell, amelyből tanulni lehet, hasznosítható és adaptálással máshol is alkalmazható. Fontos lenne, ha mindazt a sok tapasztalatot, amely Pátrohán elhangzott, az illetékes tárca feldolgoztatná és más iskolák rendelkezésére bocsájtaná. Ezzel hatványozottan segíthetné a roma gyerekek iskolai beilleszkedését, képzését és nem mellékesen: a tehetségek felkutatását és gondozását is.

Farkas Kálmán

Megjelent a 100 Tagú Cigányzenekar legújabb CD-je

A 100 Tagú Budapest Cigányzenekar 1997. december 15-én képkiallítással egybekötött nyílt zenekari próbát tartott az Almásy téri Szabadidő Központban. A program szerint a meghívott vendégek – akik között jelen volt **Tabajdi Csaba** kisebbségért felelős politikai államtitkár és **Petróczy Sándor** a Határöntúli Magyarok Hivatalának elnökhelyettese is –, félórás műsort hallhattak a zenekar októberben megjelent A 100 Tagú Cigányzenekar varázsa című CD-jéről. Ezt követően **Raduly József** elnök tájékoztatta a jelenlévőket a zenekar életéről, működésük kilátástalanságáról. A 100 Tagú Budapest Cigányzenekar ugyanis schonnan nem kap támogatást működésük feltételeinek biztosításához.

Raduly József hangsúlyozta: „az előítéletet, a cigányságról alkotott sötét képet csak értékeink permanens bemutatásával tudjuk megvilágosítani. A cigány zenész a magyarnak jóban-rosszban mindig hű társa volt. Ebből következik, hogy a mi zenénk egy olyan kultúra, mely a magyar és az egyetemes kultúra elválaszthatatlan része. Művészetünkkel az előítéletek falát tudjuk bontani, indulatokat tudunk szelídíteni, a Magyar Kormány image-t alakítjuk külföldön, például, jövőképet mutatunk magyarországi testvéreinknek. Mindehhez azonban szükséges a zenekar folyamatos, állandó, biztos működése,

amire viszont költségvetési támogatásra van szükségünk.”

Tabajdi Csaba politikai államtitkár méltatlannak tartotta a 100 Tagú Cigányzenekar helyzetét és ígéretet tett arra, hogy megpróbál segíteni.

A rendezvény – a karácsonyi ünnepekre készülődve – ajándékozással folytatódott. A zenekari tagok és gyermekeik szaloncukrot és mikuláscsomagot kaptak, míg a meghívott 77 nőtársaság egy-egy műsoros kazettát. A délelőtti zárásaként a vendégek megtekintették a 100 Tagú Cigányzenekar

fennállásának 13 éve alatt összegyűlt fotóiból készült kiállítását. Raduly József szavaival élve: megmutattuk magukat a nagy közönségnek.

Este Karácsonyi zenés ajándékosár címmel 60 perces műsort adott a zenekar a Parlament Kupolatermében a képviselőknek. Raduly József átadta legújabb CD-jüket **Gál Zoltánnak**, a Parlament elnökének. Az elnök úr pedig egy plakettel ajándékozta meg a 100 Tagú vezetőjét.

– p –

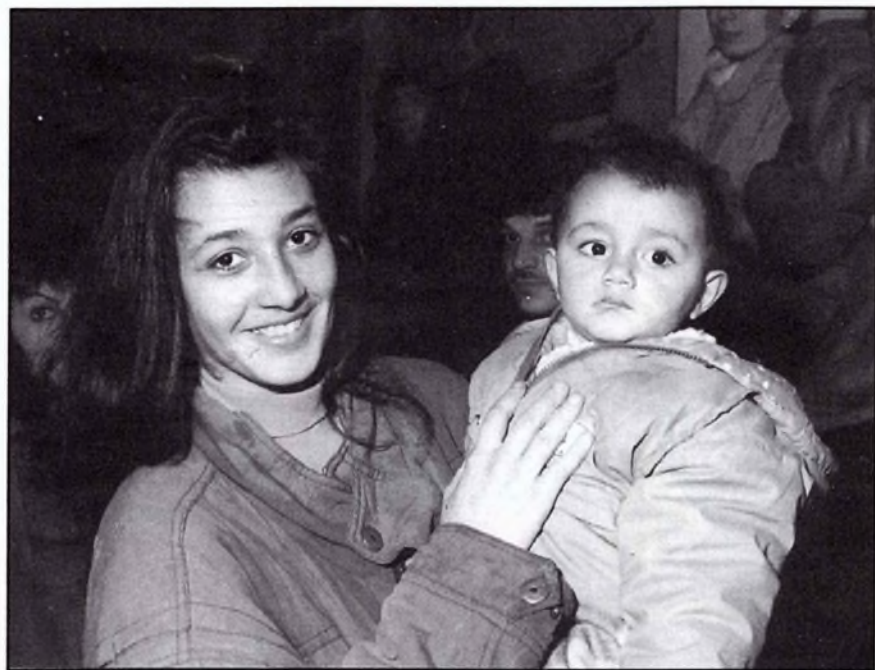
Szarvasi roma tervek

Legszebb hagyománya a Szarvasi Cigány Kisebbségi Önkormányzatnak a Mindenki Karácsonya megrendezése. Az ezt megelőző hetekben aki csak teheti sűrög-forog, szervezkedik az Önkormányzat háza táján, gyűjti az adományokat és szeretetsomagokat. Így volt ez 1997-ben is, azzal kiegészítve, hogy az önkormányzat sorra bejárta még Mikulás táján a város óvodáit és bölcsődéit és így 54 kisgyermeket örvendeztetett meg ajándékaival.

Azután elérkezett a várva várt Mindenki Karácsonya. Az ünnep, amely a maga utánozhatatlan hangulatával egybefonja a kisváros cigányait. A helyi Cigány Közösségi Házban – amely egyben az Előre Szabadidő- és Sportklub székhelye is – a meghitt hangulatú ünnepség után ültünk le beszélgetni Pusztai József önkormányzati elnökkel és helyettesével, Kasuba Józseffel.

– Milyen érzésekkel és gondolatokkal zárja az évet az önkormányzat? – kérdeztük az elnököt.

– Óriási dolognak tartom mind magam, mind kollégáim és az önkormányzat körüli segítők részéről, hogy hallatlan korrekt együttműködés folyt a települési önkormányzat vezetése, a Szlovák Kisebbségi Önkormányzat, a Családsegítő Szolgálat, a pártok és civil szervezetek és a két országgyűlési képviselő, Szöllősi Istvánné és Földesi Zoltán részéről irányunkban. Ők ketten most is megtisztelték ünnepségünket. De a jelentősebb politikai erők kö-

zül szinte egész évben támogatott minket az MSZP, a KDNP, a FIDESZ és az MDF. Szerencsés módon nem voltunk híján a Magyar Vöröskereszt és a Lazarus NEC Alapítvány segítőkétségének sem. Azt szokás mondani Szarvasról, hogy ez a nemzetiségi béke szigete, nos 1997 maximálisan igazolta ezt a kijelentést.

– Ezek szerint 1998-ban is lesz bőven tennivaló.

– Így van – vette át a szót Kasuba József elnökhelyettes. – Ebben az év-

ben hagyományosan készülünk a megyei sprotnapra, a kulturális napra és szeretnénk folytatni kirándulásainkat is. Ami a munkánk családsegítő részét illeti, folytatólagosan egy-egy városrészre kihelyezett ülések formájában jövünk össze hónapról hónapra. Pontosan azért, hogy méginkább megismerjük a szarvasi romák gondjait. Szeretnénk tavasszal megrendezni a megyei cigánybált, egy országos romológiai konferenciát. Folytatjuk a tankönyvtámogatási akciókat, a ruhagyűjtést.

Nyáron pedig szeretnénk felújítani a Közösségi Házunkat, hogy ott megfelelő programokat kínálhassunk gyerekeinknek.

– Mindenekelőtt szem előtt tartjuk, hogy önkormányzati ciklusunk utolsó évében is nagy feladataink lesznek a munkahelyteremtések területén – tette hozzá Pusztai József. – Ennek érdekében közmunkapályázatokat dolgozunk ki közösen a Polgármesteri Hivatallal és a KOMÉP Városgazdálkodási Kft.-vel. Végezetül ezúton szeretnénk önkormányzatunk nevében minden szarvasi romának és nem romának boldog új esztendőt kívánni.

Kép és szöveg: Szenes

„LUNGO DROM” KONGRESSZUS

Szolnok, 1998. január 16.

Fotók: Csabai István

ÖNÉLETRAJZ

Ezt a könyvet úgy vedd a kezébe, hogy én írtam két hét alatt. Rólam szól, O. Mara cigány naiv festőről. Az iskolázatlanságom miatt csak úgynevezett konyhanyelven írtam. Önéletrajzom azoknak szánom, akik valami módon kapcsolatban vannak, kényszerülnek, vagy akarnak lenni a cigányokkal.

Ebben a könyvben igyekszem minden témáról véleményt mondani, azt a valóságot leírni, amit az 52 évem alatt átéltem a cigány és az úgynevezett parasztember között.

Ez a könyv szól a szeretetről, a gyűlöletről, a megaláztatásról, a bűnről, a tisztességről, a csodáról, a kiszolgáltatottságról, a veszélyről, a betegségről, az álomról, az akaratról, a butaságról, az előítéletről, a hitről, az irigységről, a gyengeségről, a barátságról, a művészetéről.

És szól arról, hogy a cigányban ugyanúgy megvan az emberi érték, mint a nem cigányban, csak a kellő emberi odafigyeléssel lehet kihozni belőlük.

És szól arról, hogy szeretnék mindenkit attól a tévhitől megóvni, hogy a cigánnyal mindent büntetlenül el lehet követni.

És szól arról, ha nem kihasználásból fordulsz felé, hanem őszintén, a leghűségesebb barátokra leszel.

És szól arról, ha a politika emberszámba veszi őket, az ország hasznára lesznek és nem a szegényére!

És tanulságképpen, szeretném ha a cigány embert segíthetném! Hogy meg is értse: mit akarok e kitárulkozással elérni? Azt, hogy elsősorban érted írtam, és nem bánom, ha megvetsz érte!

Születtem Monoron, 1945. szeptember 3-án, a faluvégén, egy kis putriban, a cigánytabán által kinevezett cigány-szülésznő keze által, akit csak Lina nének neveztek. Anyám beás cigány, edényfoltos családból származott. Tizenhárom volt testvérem, Mogyoródon laktak. Apám részéről zenész családból származom, ők hatan voltak testvérek. Monoron éltek. Mivel a nagypapám primás volt, öt fiú gyereket zenére tanította, és később családi zenészként keresték kenyerüket. Apám nagybőgős volt a bandában. Nagymamám otthon látta el a nagy családot, ahol a férfiakra mindennap kellettek a tiszta ingek. Vendéglátóknál és parasztokhoz jártak, lakodalmakra és pincék közé zenélni. Az ötvenes évek után már dolgozni is el kellett járni. Segéd-munkásként kőművesek mellé jártak, egy héten egyszer jöttek haza.

Mivel a nagypapám korán elhalálozott, anyámék egyedüli cigányként éltek a falu szélén. Ők látták el a falut és a környékbeli falvakat; edényfoltos-

sal, üstházkészítéssel, valamint rongy és vasgyűjtéssel foglalkoztak. Szamaras és lovas kocsival járták a falut a kenyérkeresésért. Mivel apám a katonaság alatt Mogyoródon is megfordult, ott ismerte meg anyámat.

Anyám és apám nagyon szépek voltak. Fehér bőrűek, arányos testalkatúak. Apám szép magas, sovány, anyám gyönyörű arcú, vörös, hosszú hajú. Mindkettőjüknek barna szeme volt, anyám nagyon arányos, nagy mellű, szép, középtermetű. Rögtön beleszerettek egymásba. És mikor apám hazavitte anyámat, apám famillája nem örült neki, mivel oláh cigánynak számított az edényfoltosága miatt. Ezért elejétől kezdve konfliktusokkal telt a szüleim házassága. Mert apám kellett családi zenésznek, anyám meg hol takarítani, hol edényt foltozni járt a parasztokhoz. Ezt szegyeelte a zenész család, és végül elkergette anyámat. Ezért gyerekkoromra úgy emlékszem, hogy ingajaratban laktunk hol itt, hol ott. Mert apám anyám után ment, és akkor volt, hogy

homokbányában kivájt földgünyhóban is laktunk, mert az anyai nagyszüleimnél nem volt hely a nagy család miatt. Ők két szoba-konyhában laktak, de volt mikor az istállóban is aludt valaki. Nem volt külön házuk apai részről sem, ott is szűkös volt a család. Tehát arra emlékszem, hogy ebben a kis földbe vájt kunyhóban úgy éltünk, hogy semmi bútor nem volt, csak egy pléből készült kerek, magunk készített kályha és a bunkerszerű plafonon kivájtak egy lukat a kályhacsőnek. A földön, szalmán feküdtünk, akácfát használtunk ágydeszknak, hogy ne menjen ki alólunk a szalma. Arra emlékszem, hogy nagyon fáztam reggelre, mert kihűlt a kunyhó. A falakba ablakokat vájtak az edényeknek, az élelmiszernek és a ruhának. A kabátokat a falra akasztották szögekre.

Később mégis apám lakóhelye lett a végleges otthonunk. Ezt úgy nevezték, hogy cigánytabán. A falu szélén volt, ezen túl már a parasztok földjei és nagyméretű kivájt gödrök voltak, amibe az eső által összegyűlt víz nekünk azt jelentette, amit másnak a Balaton. Tele volt kis békákkal és mindenféle szennnyel, de mi ebben fürödtünk. Később ezt feltöltötték szeméttel, és itt turkáltunk. A kotontól a gyömolcsig mindent. A kotont – mivel nem tudtuk, hogy mi az – léggömbként használtuk, azzal játszottunk. Csak Isten szerencsés óvása védett meg a betegségektől.

A lényeg, hogy itt nőttem fel a cigánytabán légkörében, de végtelen szabadságban, mert jóformán egész nap az utcán játszva töltöttem el az időm nagy részét. Amikor már olyan meleg volt, hogy jobb volt kint, mint bent, itt mindenki kint volt, ez a kis közösség egy nagy családnak számított. A kis vályogházak nagyon közel egymás mellett épültek. Itt mindenki mindent tudott egymásról. Itt nem volt főszevénység, itt ha három szem szőlő volt, és hárman voltunk rá – de még ha négyen, akkor is – úgy osztottuk el, hogy mindenkinek jusson. A paraszt ember el sem tudja képzelni, hogy ebben a nincstelen közösségben, mekkora az összetartás ereje, és azért nem szeretjük a parasztokat, mert mi őket főszevénnyeknek tartottuk. Miért? Mert volt, hogy a paraszt a cigánytabán keresz-

túlment a lovaskocsijával, mikor leszűretelte a szőlőjét, gyümölcsét és vitte haza. Az örömtől azt sem tudtuk, hová legyünk, mert azt hittük, hogy ha szépen, összetett kézzel, mint ahogyan a templomban imádkoznak, úgy kértük, hogy: „Néni, bácsi! Tessék nekünk adni egy kis szőlőt vagy bármi gyümölcsöt!”, akkor adnak. De adás helyett ostorcsapást kaptunk. Főleg akkor, ha még fel is mertünk kapaszkodni a kocsi hátuljára. Mert élveztük azt, hogy haladunk, hogy visz a kocsi, és nem a lábunkon szaladunk. Na ekkor gondolhatod, hogy utáltuk a parasztot és az anyáink vagy apáink hogy fenyegették azt a parasztot, aki a cigánytabánon keresztül mert jönni. Mert ez direkt azt jelentette, hogy ez a paraszt így jött kiprovokálni bennünket. És gyűlöltünk az utcájukon végigmenni, mert ha megálltál a kapujánál, hogy kíváncsiságból benézel az udvarába, és észrevette, mert a kutya rögtön észrevett és ugatott, akkor kiengedte a kutyát és rád uszította. Engem is így harapott meg egyszer egy fekete kutya. Aztán volt, mikor az utcán, a háza előtt lévő fa körül forogtál, hogy a bő ruhád repüljön utánad, rögtön elzavart és másnap már tüskés vesszővel vette körül a fát.

Gyűlöltem a sarkon túl menni, mert a sarok volt az, ahol kezdődött a mi kis közösségünk. Lejtős volt az út és jó homokos. Ott nagyon jókat játszhattunk a mezítlábunk miatt. És mikor esett az eső, akkor jót dagasztottunk a sárban. A cigánytabán nekem egy szentélyt jelentett. Jelentette a szeretetet, a rosszaságot, a bűnt, vagy a veszedelemeket, a verést, a szégyent, az éhséget, az örömet, a piszkot, a rendőroket, a félelmet, de leginkább azt a csodát, amit sehol másutt nem találtam soha, azt az összetartást, ahogy azonnali segítséget kapsz. Ez az isteni butaságunk közössége volt. És azt a végtelen szabadságot, ahol bármit csináltál, semmin nem csodálkoztak. Ott minden természetes volt. Csak a kurvát és a hazugságot nem tűrték meg. A kurvát kikergettek maguk közül, a hazugot agyonverték.

A lényeg, hogy mikor elkerültünk, mert anyu tanácsi lakást intézett, én teljesen helehetegettem, és sokáig visszajártam a cigánytabánba. A kamaszkorom már a parasztok között élttem meg úgy, hogy sok anyát, feleséget, nagymamát idegesítettem fel a növekvő nőiességgemmel. Többek között azért nem kellett kijárom a nyolc osztályt, mert először a kisgyerekekre let-

tem volna veszélyes, másodszor a fiatal tanárt féltették tőlem, mert azt hitték, hogy előbb vagy utóbb gyerek lenne a tanár és az én találkozásomból, nem pedig bizonyítvány. Hála a jó Istennek, hogy mindig, mindenki ezt nézte ki belőlem, és ez így van a mai napig is.

Pedig azóta alaposan átrendezte a testemet, a lelkemet a sors. De hát hiába, az emberi hülyeség az határtalan. A lényeg, hogy az életem úgy indult, hogy még a cigánytabában kezdtem el az iskolát, ahol a tanítók azonnal veréssel és körmösökkel élték ki magukat rajtam. Nyilván ezért gyűlöltem iskolába járni. Mert vajon ki szeret olyan helyre menni, ahol tudja, hogy verést kap. Aki ilyen, az szerintem nem normális. Az ötödik osztályig jutottam el, amikor hála a jó Istennek, anyám trombólist kapott egy szülésnél, és mivel én voltam a legidősebb, így én voltam a

testvércim ellátója, aminek végtelenül örültem, mert megszabadultam a „börtöntől”, az iskolába járástól. A sok hiányzás miatt jóval később, tizennégy éves koromban akarták velem esti tanfolyamon kijáratni a nyolc osztályt. Egy fiatal, jó fej tanárral akartak taníttatni. Hát ez sem jött be, mert hála a jó Istennek, hogy hazafelé kísérve a tanár megcsókolt, amit meglátott egy idősebb tanárnő, és biztos, hogy közölte az igazgatóval, hogy nem jól döntött, mikor a fiatal tanítóra bízott engem. Így lemondtak arról, hogy kijárásság velem a 8 osztályt. Úgyhogy asszonykoromban tettem le az iskolát a jogosítvány megszerzéséhez.

(Részlet az *O. Mara festőművész c. könyvből*, mely megrendelhető:
6033 Városlőd, III. ker. 48.
Tel.: 76/474-909)

„Az út nehéz, de már járják...”

Magyarázkodnom kellett Devecserben a készséges polgármester, majd az óvodavezető és az iskola igazgatóhelyettese előtt, akiknél tájékozódtam a cigány nemzetiségű óvodások és iskolások felől. Ennek oka, hogy nem is olyan régen különböző lapokban cikkek jelentek meg róluk ebben a témában és bizony, ha kedvüket nem is szegték, de némileg elkedvetlenítették őket a leírtak – mivel részben nem azt adták vissza, amitők mondtak, másrészt tapasztalatok ürügyén – nem éppen a valóságnak megfelelő volt a néhány cikk. Fals helyzetet tükröztek – mondták.

El kellett mondanom, hogy nem tudom, miről van szó, ezeket a cikkeket nem olvastam. Amikor a Veszprém megyei Napló egyik számának hírei között feltűnt, hogy a városi rangnak örvendő Devecserben cigány óvoda működik, s ennek javára gyűjtés kezdődött, játékokat és ruhaneműket gyűjtöttek, akkor határoztam el, hogy közelebbről is megnézem az intézményt, ilyen nem sok lehet az országban. S mivel többektől hallottam, hogy ráadásul még „cigány iskola” is található itt, mi sem természetesebb, hogy idelátogatok és a Lungo Dromban beszámolok tapasztalataimról.

A városka polgármestere, **Jokesz István úr** szívesen fogadott és készségesen teremtett kapcsolatot az óvoda és az iskola, valamint köztem. A polgármester úr bírálta a korábbi cikkek íróit, majd a Naplót azért, hogy nem a valóságot közölte. Devecserben nincs sem cigány óvoda, sem cigány iskola. Viszont 16 éve önálló cigány nemzetiségi csoport található az óvodában, az iskolában pedig korrekciós, felzárkóztató osztályok. Ha érdekel, hát ezekkel megismerkedhetek.

Természetesen éltem a lehetőséggel és kíváncsisággal siettem a városvezető oldalán az óvodába. Itt teljes részletességgel tájékoztatott **Martoné Májer Mária** óvodavezető, valamint **Farkas Róbertné** óvónő, aki sok évet töltött a cigány gyerekek nevelésével.

Megtudtam tőlük, hogy még annak idején a szülők kérésére és az akkori

vezetőség intézkedésére létesítették itt a külön csoportot, aminek több oka volt s van. Ide elsősorban a legrosszabb helyzetben élő, főként sokgyermekes családok 3-6 éves korú gyermekei járnak. Beíratkozáskor alig tudnak magyarul. Beások és oláhok. Mindenképpen számos a gond, amely enyhül, majd elsimítódik, mire kilép a kicsi az óvodából. Maguk a szülők kérik, hogy tanítsák meg magyarul gyermekeiket, s itteni nyelvük a magyar legyen. Otthon megtanulja „anyanyelvét” is, amit inkább értenek, mint beszélnek 3-4 éves korukban. Jelenleg negyven óvodából áll a csoport. Naponta háromszor étkeznek – páran 100, többen 50 illetve 75 százalékos kedvezményrel vehetik igénybe az étkezést. A cipő kivételével óvodai ruházatban töltik napjaikat. 1-2 szülő késlekedik csak a díjfizetéssel. A vezetőnő örömmel újságolja, hogy elismerő véleménnyel van róluk az iskola. Akik ebből az óvodából kerülnek „feljebb”, azokkal nincs nagy gond. Ő tájékoztat arról is, hogy mit kellett érteni az újságban megjelent híren. Valóban **Balázsne Látó Julianna**, a megyei cigány kulturális szervezet elnöke támogatásával hirdették a gyűjtést, ami eredménnyel járt. Játékok, használható ruhaneműt szép mennyiségben kaptak. Ezeket az óvodában hasznosítják. Arra is kért a vezetőnő, hogy lapunkban is közölhessék köszönetüket az adományozóknak. A fejkvótaként kapott összeget alsó és felsőruházat, valamint cipő vásárlására fordították. Balázsne Julika sokszor látogat ide, szeretettel, elismeréssel szólnak róla. Ő egyébként nem csupán a kulturális szervezet vezetője, hanem a megyeközpont illetékes szervénél olyan beosztásban dolgozik, amely három megye ellenőrzését jelenti számára a tanintézetek viszonyát illetően – a cigány nemzetiségű tanulóikkal kapcsolatban.

Egyedüli csoport ez, amellyel két óvónő foglalkozik: **Hegedűs Gabriella** és **Major Beáta**. Őket két dajka segíti. Mivel az óvónők egyike kisbát vár, a másik óvónő és a két dajka

ismertet meg a lurkókkal és körülményekkel.

A csoportteremben éppen filmet néztek a gyerekek. A hirtelen kigyúlt villanyfényben még hunyorognak, de hamar érdeklődésre vált tekintetük. Tudják-e, mi az, hogy újságíró, mindenestre bemutatásomat nem elutasítás fogadja. Valamivel több, mint harminc leány, fiú üldögél szép sorban a székekben – mintha filmszínházban lennének. Várják, mi lesz a következő jelenet. Nem is állom meg szó nélkül, azt hiszem úgy szalad ki a számon: tündérmű. Azok is. Szébbnél szébbek, jól öltözöttek. Isten bizony sajnálom, hogy már mennem kell. Az azért feltűnik, hogy gyönyörű a termük, amelyben a főszereplők ők, de gondolom, örülnek a sok szép falidísznek, a rengeteg és sokféle játékszernek. Fürdőszobájuk, mellékhelyiségeik is arra szolgálnak, hogy amikor már rajtuk múlik higiénikus környezetük megteremtése, az itt tapasztaltak hassanak annak alakítására is.

Meg kell jegyezmem, hogy a másik nyolc óvodai csoportban is találni cigány gyerekeket, akik jól kijönnek pajtásaikkal.

Dicsérhető az is, hogy az óvodai nevelési programban speciális feladatok szerepelnek már a jövő évre nézve. Köztük: a cigány kulturális hagyományok megismertetése a gyermekekkel – persze korosztályoknak megfelelő módon és színvonalon – valamint beás és oláh (lovári) nyelvű alapfokú tanfolyam óvónők, dajkák számára, hogy némiképp könnyebbé váljék a kommunikáció köztük s a gyerekek között leginkább az óvodássá válás kezdeti időszakában.

Jó érzésekkel távoztam a devecseri óvodából, hogy megismerkedjem a végül is „nem cigány iskolával”.

A Gárdonyi Géza Általános Iskolában **Bóka Istvánné** igazgatóhelyettes fogadott és vállalkozott tájékoztatásomra. Ő is a róluk szóló újság-cikkek bírálatával kezdte az ismerkedést. Arra ugyan nem vállalkoztam, hogy cikkemmel elhessegetem a felhőket borús homlokuk elől, arra viszont igen, hogy csak a tapasztaltakat

írom meg. Így indult illetve folytatódott beszélgetésünk.

Ebben az iskolában az alsó és a felső tagozaton 2-2 korrekciós osztályban tanítják azokat a nem csak cigány gyerekeket, akik arra illetékes szerv döntése alapján kerültek ide. „Gyenge képességűek” – szól a passzus. – Ám – tette ehhez elég hangsúlyosan a tanárnő – ennek a képességnek nem annyira egyéni, szervezeti, mint inkább otthoni, a körülményeket nem dicsérő okai vannak. Ezek a tanulók más tanterv alapján tanulnak, csoportjaik kisebb létszámúak, így intenzívebben foglalkozhat velük egyénileg is a pedagógus. Ez felzárkóztatásuk egyik sikerének is egyik feltétele.

Ebbe az iskolába jelenleg 613 tanuló jár, közülük 153 vallja magát (vallják szüleik) cigány nemzetiségűnek. 75-en az alsó, 78-an a felső tagozati osztályok látogatói. Érdekes, tanulságos kimutatást is megismerek az osztályok összetételéről, talán nem árt, ha megismerjük.

Első osztályos 29 cigány gyermek. Közülük 13 a korrekciós osztály tanulója. A másodikba 14 cigány gyermek jár. A harmadikba 16, korrekciós

osztályba 12. A 16 negyedik korrekciós osztályban tanul. 28 gyermek ötödikes, közülük 18 korrekciós. 25 a hatodikosak száma, közülük tizenhárom korrekciósak. A hetedikbe 16 korrekciós osztálybeli jár. 8 tanuló végzős, valamennyiük bejelentette továbbtanulási szándékát.

(Tavaly 142 cigány gyermek járt az iskolába. A 3 végzős azóta gimnázium, illetve szakmunkásképző tanulója.)

A vegyes osztályokba járó cigány gyermekek némiképpen eltérnek másoktól. Ez részben korábbi érettségüknek, részben annak köszönhető, hogy otthon általában nem támasztanak irántuk komolyabb tanulási vagy magatartásbeli követelményeket. Olykor sok gondot okoznak a pedagógusoknak. Bár mindegyikük rendelkezésére áll a napköziotthoni étkezés és tanulás lehetősége, ezzel kevesen élnek. Maguk a gyerekek mondják erre: „Nekünk otthon is főznek.” Sajnos, mégis előfordul, hogy éhesen jönnek iskolába.

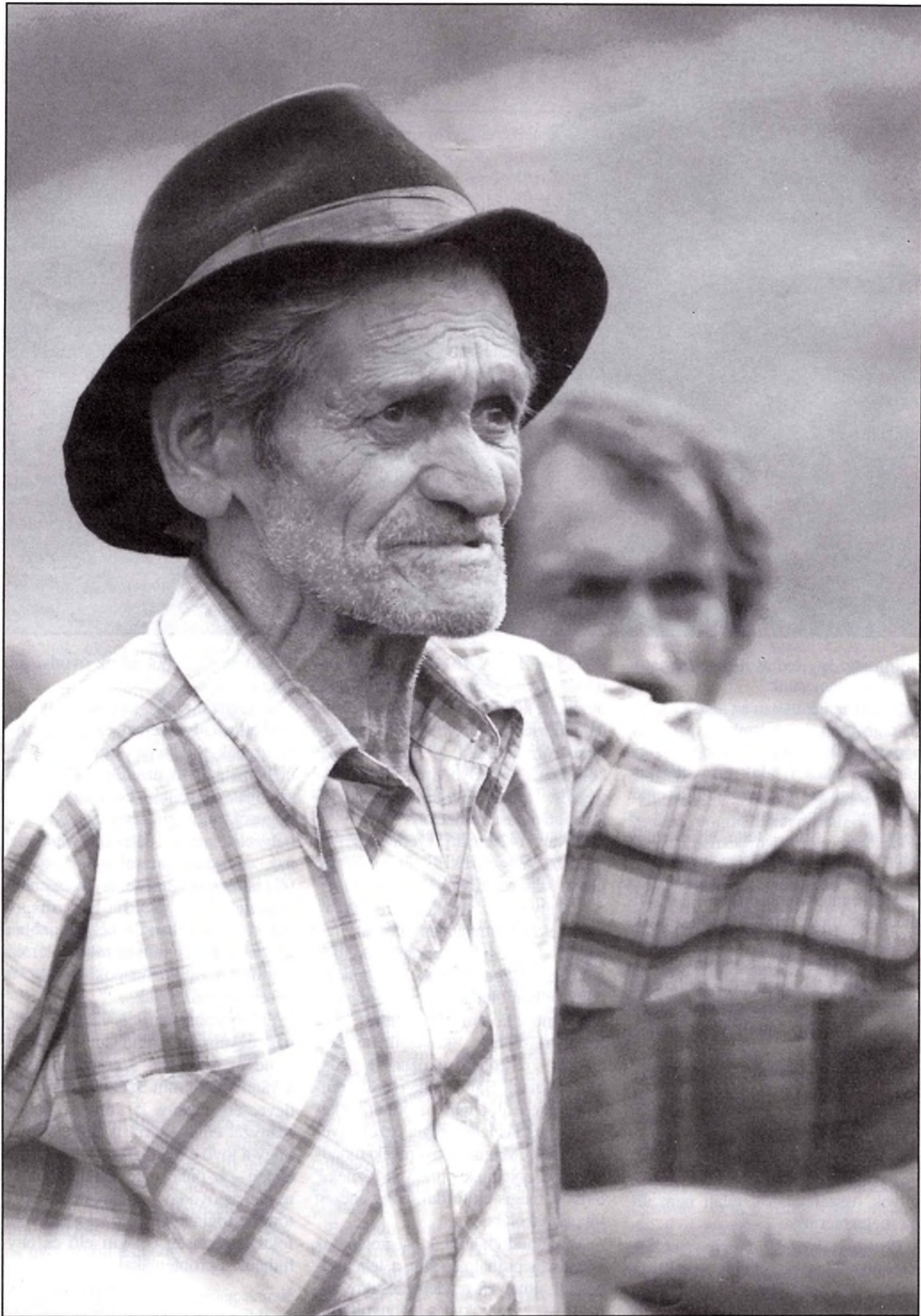
A megtudottakból kétségtelen: az iskolában próbálnak élni a lehetőségekkel, amelyek rendelkezésükre állnak a „vegyes” oktatás lebonyolításá-

ra, ehhez jó alapot ad az óvodai felkészítés is.

A folyosók teli időszerű kiállítással, amely szépen és jól tükrözi évezredek történetét. Ebben a történetben cigány nemzetiségű tanulók is szerepet játszottak. És azok a pedagógusok, akik megértve a gyerekek helyzetét, szívvel-lélekkel vállalkoznak a felzárkóztatásukhoz szükséges feladatok teljesítésére. Nyilván ennek is köszönhető, hogy ha lassan is, de ebben a városban is kezdik jobban megismerni és mindinkább tolerálni egymást a mindennapokban. Az út nehéz, de már járják...

E folyamatban az is biztató, hogy bár egyébként mind az óvodával, mind az iskolával szemben számos kívánnivalót említ **Székely Arnold**, a decevseri cigány kisebbségi önkormányzat elnöke, arra is ígéretet tesz, hogy a jövő évben – feltehetően az év elején – az önkormányzat napirendjére tűzi az óvodával, majd az iskolával történő foglalkozást, ezzel a nagyobb fokú ismeretséget segíti elő és enyhíthetik a problémákat is.

Kép és szöveg:
Hazai Sándor

A kiszolgáltatottság nem szűnt meg

Miközben arról olvashatunk többé-kevésbé meggyőzőnek látszó elemzéseket, hogy az infláció fokról-fokra mérséklődik és az életviszonyokban is javulás következett be, a valóságban mindennek éppen az ellenkezőjéről győződhetünk meg. Akár azt a tényt alapul véve is, hogy szemmel láthatóan növekszik a hajléktalanok száma. *S ezzel egyidejűleg azoké, akik mások segítsége nélkül képtelenek fenntartani magukat, illetve azoké, akiknek alig vagy egyáltalán nincsenek meg a túléléshez szükséges anyagi javai. De azok száma is szaporodik, akiknek a jövedelme a mindenkori szociális segély összegét sem éri el. Akik pedig hajléktalanná válnak* (akár törvényes, akár annak látszó jogi megfontolások miatt), *semiben sem reménykedhetnek. Visszavonhatatlanul bele kell nyugodniuk kiszolgáltatottságukba, hiszen lényeges változás – a kormányzati sikerpropaganda ellenére is – aligha várható. Már csak azért sem, mert az úgynevezett köztartozások miatt egyre többen kerülnek az utcára.*

Azok a családok is, akik az általános elszegényedés következtében a legkisebb lakást is képtelenek fenntartani. Utánpótlásként pedig újra és újra megjelennek az évenként több ezer nagykorúvá váló állami gondozottak, akiknek ugyancsak nincs más választásuk, mint az utca. Mindebben persze az is szerepet játszik, hogy *csaknem tíz éve alig épültek szociális bérházak. Ugyanakkor a hajléktalan szállók még tüneti megoldást sem jelentenek. Így az a társadalmi réteg, amelyik képtelen a lakásfenntartás költségeit fizetni és emiatt válik egyik napról a másikra fedél nélkülivé, szembetűnően nagy hányadát teszi ki a szabadban élőknek. Ezzel egyidejűleg az időskori elnyomorodás, az elmagányosodás és az önfenntartási gondok miatt megint csak több százezren várnak szociális otthoni elhelyezésre. Csakhogy a férőhelyek száma korlátozott, így az ápolásra, gon-*

dozásra és gondoskodásra szorulókat csakhamar az utcára kerülnek. Korántsem annyira véletlenszerűen, mint ahogyan első látásra gondolnánk. Többek között azért is, mert a települési önkormányzatok igen keveset tudnak tenni abban, hogy segítsenek a lakás megtartásában, a közüzemi díjak fizetésében, egyáltalán a családok közvetlen létfenntartásában.

Megadják magukat sorsuknak

Holott – ahogyan a statisztikai adatokból kiderül – egy hajléktalanná vált négytagú család eltartása évi másfél millió forintjába kerül az államnak. De egy gyermek állami gondozása is több mint ötvenezernyi forintnyi költséggel jár havonta. Nyilván ez az összeg is sokszorosa annak, mint ha abban segítenének intézményesen, hogy a szülők és a gyerekek a saját életterükben maradhassanak, a felnőttek pedig munkához jussanak. Ha viszont egyre több gyerek születik a hajléktalan létbe, ennek veszélyei és következményei szinte beláthatatlanok. Akár a sokat emlegetett fiatalok bűnözés jelenlegi statisztikai adatait figyelembe véve is, hiszen az agresszió terjedése nem életkori határok alapján értelmezhető. A hajléktalanok – bármelyik társadalmi csoportból kerülnek is ki – mindenképp előtt önbecsülésüket veszítik el. Egyszer s mindenkorra megadják magukat sorsuknak, holott ha legalább minimális jövedelemhez, emberhez méltó elfoglaltsághoz jutnának, akkor a társadalom legaljára szorultak közül sokaknak nyílna esélye a felkapaszkodásra.

Elviselhetetlenül kényszerű helyzet

Nem kellene végképp megalkudniuk az elviselhetetlenül kényszerű helyzettel. Az eldöntendő kérdés mindig az, hogy tudomásul vesszük-e a továbbélő kiszolgáltatottságot vagy

sem. Mert azok az állampolgárok, akik fedél nélkül maradnak, előbb-utóbb pária létre kényszerülnek. Függetlenül attól, hogy cigányokról vagy a többségi társadalomhoz tartozókról van szó. Mert *jóvátehetetlenül torzulan az emberi viszonyok, s a regenerálódás képessége is kiveszik. Éppen ezért nem fölösleges annak a további kérdésnek a felvetése sem, hogy a földönfutóvá tett állampolgárok százai miatt megítélhető-e még megbízhatóan a társadalom erkölcsi állapota? Nem válik-e a látszat valósággá, a valóság viszont látszatát? Nem hamis kép rajzolódik-e a sikerpropaganda által a kisebb-nagyobb közönségekről, az állampolgári életérzésről, magáról a mindennapok valóságáról?* Bármiként válaszolhatunk az iménti kérdésre, arról sohasem feledkezhetünk el, hogy *bármelyik társadalom akkor tekinthető humánusnak, ha állampolgárai is humánus viszonyok között élnek. Némi túlzással azt is monhatnánk: nem kell félniük attól, hogy éhen halnak.*

A túlélés parancsa

Ám manapság éppen ennek a veszélye áll fenn, méghozzá nemcsak azok számára, akik önhibájukból kerültek a legteljesebb nyomorba, hanem azok is szembesülnek vele, akik fokozatosan a társadalom periferiájára sodródnak. Még ugyan fenntartják magukat, de bármikor reménytelen helyzetbe kerülnek. Így viszont a *rettegés minden eluralkodik, végső soron csak a túlélés parancsa a fontos.* Elegendő csupán néhány hajléktalannal beszélni, s túlzás nélkül megfogalmazhatjuk, hogy a jelenlegi társadalmi valóság – amely persze a jogállamiság és a politikai demokrácia számos jegyét hordozza – igen messze áll attól, hogy valamennyire is humánusnak volna nevezhető. Legfeljebb az ígéretét hordozza annak, hogy ez az állapot idővel elérhető lesz.

Dr. Kerékgyártó T. István

A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa, az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium, a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány, a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány, a Magyarországi Ifjúsági Szállások Szövetsége és a Zánkai Gyermekek és Ifjúsági Centrum Kht. közös pályázatot hirdet a gyermekek és fiatalok közösségei részére az 1998. évi csoportos kirándulások és nyári táborozások támogatására „A” kategóriában

A pályázat célja, hogy hozzájáruljon a gyermekek és fiatalok 1998. évi táborozása, illetve kirándulása költségeinek csökkentéséhez.

Az elbírálás során előnyt élveznek azon nyári táborozási pályázatok („A”/1.alkategória), amelyek:

- hagyományokkal rendelkező, évente megrendezésre kerülő táborozást terveznek;
- minimum egyhetes időtartalmúak;
- speciális szakmai programot (pl.: művészeti, kulturális, környezetvédelmi, szaktábort, építőtábort, stb.) valósítanak meg;
- egészségi, szociális okokból, illetve munkanélküliség folytán hátrányos helyzetűek gyermekeinek, illetve nagy-családok gyermekeinek nyári táborozását tervezik;
- a pályázók az 1998. május 31-vel kezdődő és 1998. szeptember 15-ig befejeződő táborokhoz kérik támogatást.

Szervezett kirándulás esetén („A”/2.alkategória) előnyt élveznek azon pályázati programok amelyek:

- minimum 3 nap (két éjszaka) időtartamúak;
- speciális szakmai programot (tanulmányi, természetvédelmi, környezetvédelmi) kirándulást, túrát szerveznek;
- hagyományokkal rendelkező, ismétlődő programot szerveznek;
- a kirándulás 1998. április 1.-november 15. közötti időszakra esik.

Mindkét kategóriában előny, ha:

- a szervezéshez minél nagyobb saját forrásból származó önrészt vállalnak;
- az igényelt támogatási összegre vetítve minél alacsonyabb egy főre jutó költséggel megvalósuló programokhoz kérik hozzájárulást;

- a pályázathoz mellékelik a táborhellyel, szálláshellyel kötött előszerződést, mely tartalmazza a táborozás, kirándulás időpontját, a résztvevők létszámát, a tábor, kirándulás várható költségeit és a teljesítés pénzügyi ütemtervét;

- a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány és a Magyarországi Ifjúsági Szállások Szövetsége együttműködő partnerei, a Hunguest Gyermekek-üdültetési Kft., valamint a Zánkai Gyermekek és Ifjúsági Centrum Kht. szállás- és táborhelyeit veszik igénybe (ahol a nyertesek a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsával megkötött szerződés bemutatásával további 10%-os kedvezményben részesülnek a szállás árából).

Nem pályázhatnak:

- magánszemélyek és gazdasági társaságokról szóló 1998. évi VI. törvény hatálya alá tartozó szervezetek;
- azok, akik a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogrammal korábban kötött szerződésben foglalt valamely kötelezettségüknek – a pályázat beadásáig – nem tettek eleget.

A pályázattal nem támogatunk beszerzést, felújítást és tárgyi eszközök beszerzését!

A pályázat anyagát két példányban kérjük benyújtani!

A beérkezett pályázatokat az alábbi feltételek esetén nem tudjuk elfogadni:

- késedelmes postára adás;
- az adatlap hiánya;
- az adatlap hiányos kitöltése;
- csak egy példányos pályázati anyag beküldése;
- a nevezési díj befizetését igazoló feladóvevény-másolat csatolásának hiánya;
- a lejárt határidejű GYIA pályázati pénzek elszámolásának hiánya;
- a valóságnak nem megfelelő adatok közlése.

A pályázaton való részvétel díja 1200 forint pályázatonként.

A pályázathoz szükséges egységcsomagot a megyei önkormányzati hivatalok művelődési osztályán lehet beszerezni munkaidőben az alábbi címeken:

Baranya Megyei Önkormányzat
7601 Pécs, Rákóczi utca 34.

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
6001 Kecskemét, Deák F. tér 3.

Békés Megyei Önkormányzat
Békéscsaba, Derkovits sor 2.

Borsod-Abaúj-Zemplén Önkormányzat
3501 Miskolc, Városház tér 1.

Csongrád Megyei Önkormányzat
6701 Szeged, Rákóczi tér 1.

Fejér Megyei Önkormányzat
8001 Székesfehérvár, Szent I. tér 9.

Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat
9001 Győr, Árpád u. 32.

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat
4001 Debrecen, Piac utca 54.

Heves Megyei Önkormányzat
3301 Eger, Kossuth L. utca 9.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat
5000 Szolnok, Kossuth tér 9.

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat
2800 Tata, Fő tér 4.

Nógrád Megyei Önkormányzat
3101 Salgótarján, Rákóczi út 192.

Pest Megyei Önkormányzat
1054 Budapest, Városház utca 7.

Somogy Megyei Önkormányzat
7401 Kaposvár, Csokonai út 3.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat
4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.

Tolna Megyei Önkormányzat
7100 Szekszárd, Mártírok tere 11-13.

Vas Megyei Önkormányzat
9700 Szombathely, Berzsenyi tér 1.

Veszprém Megyei Önkormányzat
8200 Veszprém, Megyeház tér 5.

Zala Megyei Önkormányzat
8900 Zalacsér, Kosztolányi u. 10.

A fővárosi igénylők a Pest megyei címen, illetve a Gyermekek és Ifjúsági Központ (1145 Budapest, Amerikai út 96.) információs pultjánál juthatnak az egységcsomaghoz.

Az egységcsomag átvételének első napja: 1998. január 12.

Átvétel utolsó időpontja: 1998. február 10.

A pályázat postára adásának határideje: 1998. február 10.
Cím: Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Titkársága 1357 Budapest, Postafiók: 2.

A pályázati dokumentáció elérhető és lehívható: (E-mail) <http://www.mgx.hu/hi/gyia> A pályázatról a 251-6487-es telefonszámon lehet érdeklődni.

A pályázatok támogatásáról a szakértői testület javaslata alapján a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa 1998. március 31-ig dönt.

A pályázat eredményét legkésőbb a döntést követő nyolc napon belül az országos sajtóban a Titkárság nyilvánosságra hozza, s az eredményről valamennyi pályázót levélben értesíti. Azon pályázókkal, akik a Tanács döntése alapján támogatásban részesülnek, a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram

Titkársága szerződést köt. A bejegyzésre kötelezett szervezetek esetében a szervezet bejegyzését igazoló okiratot a nyertes pályázóknak a szerződéskötéskor kell a Titkárság címére eljuttatni. Jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetén a kezességet vállaló (befogadó) szervezet nyilatkozata szükséges a pályázat beadásához. Ha a nyertes pályázókkal a támogatási szerződés megkötésére – a Gyermek és Ifjúsági Alapprogramnak fel nem róható okból – harminc napon belül nem kerül sor, a támogatásra vonatkozó döntés automatikusan érvényét veszti.

Dr. Koncz István
a Gyermek és Ifjúsági
Alapprogram Tanácsának elnöke

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány pályázati felhívása a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására

A pályázható témák:

Gyermek és ifjúsági programok, kisebbségi életmódtáborok

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. III. 27., 1998. VIII. 28. Döntés a támogatásokról: 1998. IV. 30., 1998. X. 01.

Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Hagyományőrző, kulturális és tudományos programok

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. II. 13., 1998. V. 15. Döntés a támogatásokról: 1998. III. 12., 1998. VI. 11. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Kisebbségi - közéleti szakemberek képzése

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. III. 27. Döntés a támogatásokról: 1998. IV. 30. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Kisebbségi anyanyelvű regionális és helyi média

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. II. 13. Döntés a támogatásokról: 1998. III. 12. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Kiadói - terjesztői tevékenység

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. IV. 17. Döntés a támogatásokról: 1998. VI. 11. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

A kisebbségek hitéletéhez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységek

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. III. 27. Döntés a támogatásokról: 1998. IV. 30. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Hivatásos és amatőr kisebbségi anyanyelvű színházi tevékenység

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. II. 13. Döntés a támogatásokról: 1998. III. 12. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Közgyűjtemény állományának gyarapítása

A pályázatok beküldésének határideje: 1998. V. 15. Döntés a támogatásokról: 1998. VI. 11. Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

**A Kuratórium a döntéshozatal
időpontjainak változtatási jogát
fenntartja!**

Figyelem!

Még meg nem született vagy kezdeti stádiumban lévő képzőművészeti, irodalmi, zenei alkotások, illetve kutatói munkák támogatására a közalapítvány 1998. február közepe táján jelenteti meg pályázati felhívását. A pályázókat a kuratórium ösztöndíj formájában kívánja támogatni. A pályázat beadásával kapcsolatosan a közalapítványi iroda a kiírás megjelenése után felbélyegzett, megcímezett válaszboríték ellenében ad tájékoztatást.

A kuratórium a pályázatokra egysegesen érvényes elvként és elbírálási szempontként alkalmazza az alábbiakat:

– előnyben részesíti azokat a programokat, amelyek szerves egységként beépülnek a pályázó egész évi tevékenységének munkatervébe;

– ösztönzi a több éve folyamatosan megrendezésre kerülő elismert, hosszabb távú, koncepciónálisan átgondolt programokat;

– megkülönböztetett figyelmet fordít az országos, regionális, kistérségi közösségi programok megvalósításának támogatására.

A pályázatok adatlapon nyújthatók be. Az adatlapok a pályázati kiírást részletesen tartalmazó Útmutatóval együtt a közalapítvány irodáján (Budapest, V. ker., Akadémia u. 3.) személyesen szerezhetők be. Ha a pályázó postai úton igényli az adatlapot, C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett válaszborítékot kérünk. Levélcímünk: 1357 Budapest, Pf. 2.

Az adatlap és az útmutató lehívható az alábbi Internet-címen is:

<http://www.romapage.c3.hu>

<http://w3.datanet.hu/-mnekk>

Fontos!

Az adatlap kitöltéséhez útmutató szükséges, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat is!

**Kérjük, a pályázathoz csatoljon
1db 50 Ft-os postai bélyeget!**

Karácsonyi Cimbora Gála Budapesten

1997. december 15. Elérkezett a várva várt nap. A Budapesti Kongresszusi Központban együtt voltak a cimborák. Azok a sérült, beteg és nehézsorsú gyerekek, akiknek 1997-ben műsorát láthatta a MTV-ban sok ezer ember. Tizenötön voltunk mi, akik örömmel, bánattal és izgalommal ugyan, de vállalkoztunk arra a nem mindennapi eseményre, hogy a nagy nyilvánosság előtt elmeséljük azt a dolgot, amit más gyerek még csak álmában sem élhetett meg. De velünk megtörtént, ezért vagyunk mások mint az átlag. Amiben ugyan hasonlítunk az az, hogy mi is arra vágyunk amire más, nekünk is vannak álmaink, melyek a műsor után talán valóra is válhatnak és már talán váltak is. A találkozóra sok száz ember csak azért jött el, hogy nekünk segítse-

nek. A sok színész, énekes és művész azért, hogy örömet szerezzenek nekünk, még a honoráriumukat is felajánlották számunkra. Megemlítenék néhány művészt, akik kérésünkre eljöttek és egy-egy kedves produkciót láthattunk tőlük, ami csak nekünk szólt: **Kovács Kriszta** énekes, a Rajkózenekar, **MANHATTAN** együttes, **Szikora Róbert**, aki az est sztárvendége volt, ugyan is a műsor végén vele énekeltünk el egy karácsonyi dalt. És végül, de nem utoljára említeném meg azt a csodálatos embert, aki az én szívemhez legközelebb állt. Ő csak azért jött el, hogy kedvenc költőmtől, **József Attilától** mondja el nekem kedvenc versemet. És a végén az egyik saját szerzeményemet, amit Anyák napjára írtam. Csodálatos érzés volt,

hogy ennyi ember és csakis nekünk, cimboráknak azt is mondhanám, hogy „sorstársaknak” készítettek műsort. Ezt leírni szinte lehetetlen. Az a sok kedvesség, a megértés, amit a stáb tanúsított, az nagyon jó érzés volt. Jó volt látni, ahogy felszabadultunk, és érezni a szünetekben, ahogy a sírásunkból nevetés lett, mert egy-egy műsor után mindannyiunk szeme sarkában ott volt a bánat és az öröm, a boldogság könnyecskéje. Először éreztem azt életemben, hogy én is ugyanolyan ember vagyok mint bárki más, ekkor jöttem rá arra, hogy mennyire fontosak a szavak, és mennyivel őszintébb az, aki vállalni meri önmagát.

Rácz Zsuzsanna

A SZIKLÁK KIRÁLYA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy óriás szikla, ahol ember még nem járt. A szikla tetejére feljutni teljes lehetetlenség volt, mert csak az egyik oldala volt járható, de senki nem tudta, hogy melyik, ezért sokan meghaltak. Ezt a sziklát még hajdanán építette egy király, aki igaz, már a kétszázadik születésnapjához közeledik, de még mindig él, mégpedig a szikla tetején. Távol az emberektől, gyönyörű lányával és szolgálóikkal. A lánya alig múlt húsz éves, de apja elhatározta, hogy férjhez kell mennie. De nem adja ám akármilyen fiúhoz, ezért kihirdette, hogy aki a sziklafalat megmássza és sikerül a tetejére élve felérnie, annak adja leányát és vagyonát. Jöttek is ezrével, vitézek, hercegek, bárók, királyfik, de egy sem bírta megmászni a sziklafalat.

Történt egyszer, hogy az utcán sétálgatott egy legény, aki szerencsét próbálni indult el outhonról. Mindegy lett volna neki, hogy milyen munkát talál, csak találjon. Amint jár-ke, hirtelen sok-sok ember szalad el mellette. Megszólította az egyiket:

– Hová ilyen sebesen? Üldöznek talán?

– Hát nem hallottad, hogy a király kihirdette, hogy aki ezt a sziklafalat megmássza, annak adja lányát és összes vagyonát.

– Hát ha így van, megnézem én magamnak azt a sziklafalat - szólt és tovább indult. De amikor odaért, látta ám, hogy sokan fekszenek holtan. Meghátrált erre a fiú és elgondolkozott:

– Az addig rendben van, hogy dolgozni akarok és enni, de hogy még meg is öljem magam mindezért, az már egy picit túlzás.

Alighogy ezt végiggondolta, megjelent előtte egy ismeretlen öregember, aki így szólt:

– Csak nem a sziklát akarod megmászni, édes fiam?! Tudod már mennyien meghaltak itt?

– Hogy akarnám öregapám, nem ment el az eszem! Elindultam munkát keresni, és ide keveredtem, nem akarok én meghalni! Elég volna nekem annyi, hogy ne haljak éhen, minnek az a sok kincs? Jöjjön ide öregapó, van még egy kis kenyercem, gon-

dolom maga is megéhezett. Együk meg és aztán én is tovább indulok, hátha szerencsém lesz, mert már két hete úton vagyok.

Az öregember leült, megették a kenyeret, beszélgettek, majd később így szólt a legényhez:

– Hallod-e, te gyerek! Te nagyon becsületes emberke vagy, ezért elárulok neked egy titkot. Erre a sziklára fel lehet jutni, hiszen az egyik oldala járható. Csak ezt az emberek nem tudják.

A fiú megköszönni sem tudta az apó jóságát, az olyan gyorsan eltűnt. Összeszedte magát, aztán elindult a sziklán fölfelé. Mikor szerencsésen fölért kifújta magát, mert nagyon elfáradt, aztán a király elé ment. A király így szólt hozzá:

– Látom okos és bátor fiú vagy! A lányom a tied, mert érzem, melletted biztonságban lesz.

Már másnap lakodalmat csaptak, bár nem sokan voltak, mert a fiún kívül más oda nem tudott fölmenni. Ettek-ittak, mulattak, boldogok voltak.

Így lett a paraszt fiúból a sziklák királya!

Rácz Zsuzsanna

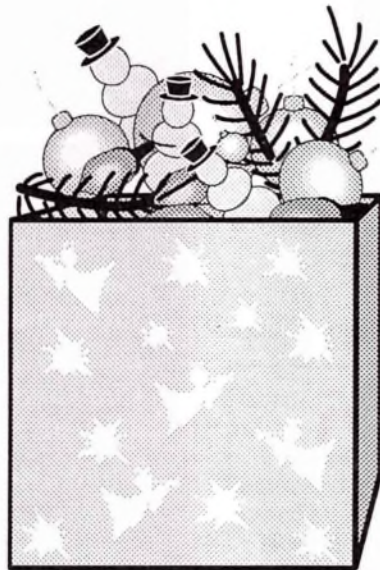
F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

A békességet, szeretetet árasztó karácsonyfákat ugye már lebontottátok? A cukorkák elfogytak, az üveggömbök ismét egy évig a dobozokban alszanak.

A néphagyomány szerint január mely napjáig tartják az emberek a karácsonyfát a lakásban? Ha helyesen fejtitek meg az alábbi rejtvényt, a középső függőleges sorban megtaláljátok a keresett napot.

Az első nő			
Kerek szám			
Mutató névmás			
Régi szántó eszköz			
Szedi a levest			
Trombita hang			
Fehér folyadék			
Üveges tárgy			
Szőnyegzet készítő			
Ezen a helyen			

CÍMFEJTŐ

A meseplakáton két ismert mese cím volt látható! Sajnos az eső lemosta, és csak néhány betű illetve szótöredék látható! Melyik meséről van szó? A címetek küldjétek be!

OL
NY
BÉ
RÁ

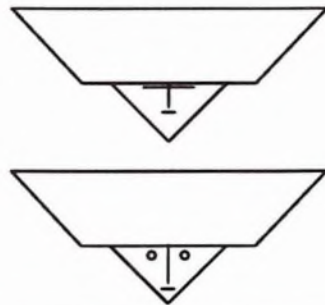

Szemfényvesztés

A belső körök közül melyik a nagyobb, a bal- vagy a jobboldali?

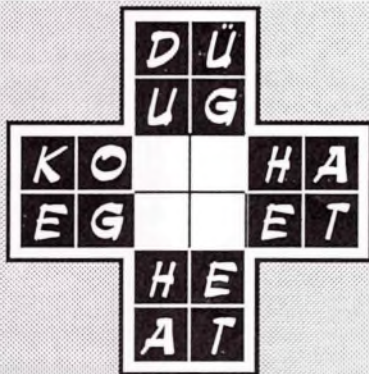

„Kalap” hajtogatott papírból. A kalapok alsó szélei egyenlőek-e, vagy nem? Jól figyeljétek meg, méréssel ellenőrizétek! A helyes választ küldjétek be!

Négy főnév keresése

Ha az üres kockákba a megfelelő betűt beírjátok, megkapjátok a négy főnevet, ezeket kell beküldöntenek!

FEJTSD MEG A VÉGÉT!

Távbeszélő nemzetközi szóval a:
 Csizma alakú ország:
 Egyik legnagyobb költőnk, aki Nagyszalontán született:
 Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk című ifjúsági regényében a diáksapat „közlegénye”:
 Ahonnan a folyóvizek erednek:

Jó szórakozást kívánunk a rejtvényfejtéshez!

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel veszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

**MTB Rt., Szolnok Megyei Igazgatósága,
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány,
11501103 10006117**

Köszönettel az Alapítvány leendő támogatottjai nevében:

Paksi Éva
az alapítvány titkára

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját
a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.**

Telefon:
06-60/387-293

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

LD

„LUNGO DROM”

INFORMÁCIÓS SZUPERSZTRÁDA

1997. szeptember 25-től működik a Roma Page magyar és angol nyelven. A létrehozó Kurt Lewin Alapítvány célja, hogy a magyarországi romákkal foglalkozó intézmények, szervezetek minél hatékonyabb megjelenése legyen biztosítva az interneten.

Címünk: <http://www.romapage.c3.hu>

Információk felhelyezésére mód van személyesen: minden csütörtökön 10.00-12.00-ig a Budapest II., Filér u. 21. III/6. szám alatt vagy levélben (ugyanezen címen), illetve e-mail-en keresztül: ligetigy@a.c3.hu.

JOGVÉDŐ IRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Eger, Miskolc)

Irodavezető: Dr. Furmann Imre
Cím: Budapest Pf. 453/269
Telefon: 322-1491

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: Dr. Pálfi Miklós
Cím: 5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon: 06-56/420-110

Cigányok Jog- és Érdekérvényesítő Irodája

Irodavezető: Dr. Kosztics István
Cím: 7600 Pécs, József A. u. 4.
Telefon: 06-72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: Dr. Pánczél Márta
Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.
Telefon: 06-1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Miskolc, Pécs, Debrecen)

Irodavezető: Horváth Aladár
Cím: Budapest VIII. Ferenc krt. 22.
Tel: 06-1/218-64-76

LAPTERJESZTŐKET KERESÜNK!

Érdeklődni személyesen vagy telefonon lehet:
5000 Szolnok, Aranka u. 3. Tel.: 06-60/387-293.

Országos vásárok naptára

1998. február

Február 1. vasárnap

Albertirsa	oák.
Albertirsa	av.
Bonyhád	oák.
Dunaújváros	oák.
Jászapáti	oák.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Lajosmizse	oák.
Miskolc	av.
Pápa	kjv.
Pécs	ok.
Pécs	R.
Pécs	av.
Szeged-	
Cserepes sor	av-mgv.
Szolnok	av.
Tiszaújváros	av.

Február 2. hétfő

Csongrád	oák.
Csoma II. 2-6-ig	av.

Február 3. kedd

Bátonyterenye	oák.
Cegléd	oák.
Pápa	oák.

Február 4. szerda

Miskolc	oák.
---------	------

Február 5. csütörtök

Celldömök	ok.
Ónod	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.
Vészto	oák.

Február 6. péntek

Gyula	oák.
Hódmezővásárhely	oák.
Miskolc	ok.
Tomyiszentmiklós	av.

Február 7. szombat

Abony	oák.
Békéscsaba	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Komló	oák.
Komló	av.
Magyarád	oák.
Miskolc	ok.
Pécs	ok.
Pécs	av.
Poroszló	oák.

Siófok-Kiliti	av.
Tura	av.

Február 8. vasárnap

Dunaújváros	oák.
Farmos	oák.
Gyomaendrőd	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Jászsószentgyörgy	oák.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Kiskunfélegyháza	oák.
Miskolc	av.
Pécs	oák.
Pécs	av.

Február 9. hétfő

Csoma II. 9-13-ig	av.
-------------------	-----

Február 11. szerda

Csoma	oák.
Mezőcsát	oák.
Miskolc	osk.

Február 12. csütörtök

Szeged-Cserepes sor	ok.
---------------------	-----

Február 13. péntek

Miskolc	ok.
Sásd	oák.

Február 14. szombat

Csoma	ok.
Dunapataj	oák.
Jászberény	oák.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Miskolc	ok.
Ózd	oák.
Pécs	ok.
Pécs	av.
Siófok-Kiliti	av.
Szeged-	
Kiskundorozsma	ok.
Tura	av.

Február 15. vasárnap

Döbörnye	oák.
Dunaújváros	av.
Heves	oák.
Heves	av-mgv.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Miskolc	av.

R Ö V I D Í T É S E K

av.	= autóvásár
bv.	= búcsúvásár
csv.	= cserepvásár
kjv.	= közúti jármű vásár
kuv.	= kutyavásár
LNv.	= Lovas Napok vására
mgv.	= munkagép vásár
nmv.	= népművészeti vásár
oák.	= országos állatvásár
oák.	= országos állat- és kirakó vásár
ok.	= országos kirakó vásár
osk.	= országos sertés- és kirakó vásár
r.	= régiségvásár
tbv.	= termékbemutató és vásár
üv.	= ünnepi vásár

Mórahalm	oák.
Pécs	oák.
Pécs	av.
Szeged-	
Cserepes sor	av-mgv.
Szászvár	av-mgv.
Szászvár	ok.
Szolnok	av.
Tiszaújváros	oák.
Vác	oák.

Február 16. hétfő

Csoma II. 16-20-ig	av.
--------------------	-----

Február 18. szerda

Miskolc	osk.
---------	------

Február 19. csütörtök

Ragály	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.

Február 20. péntek

Miskolc	ok.
---------	-----

Február 21. szombat

Aszód	oák.
Kecskemét	kjv.
Kecskemét	ok.
Mezőberény	oák.
Miskolc	ok.
Mohács	oák.
Pécs	ok.
Pécs	av.
Sárbogárd	oák.
Siófok-Kiliti	av.
Tura	av.

Február 22. vasárnap

Békésszentandrás	oák.
Csongrád	av.
Jászkiér	oák.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Miskolc	av.

Nagykát	oák.
Pécs	oák.
Pécs	av.
Romhány	oák.
Szeged-	
Cserepes sor	av-mgv.
Szolnok	av.
Tápiógyörgye	oák.

Február 23. hétfő

Csoma II. 23-27-ig	av.
Pécs II. 23-28-ig	R.

Február 24. kedd

Pincehely	oák.
-----------	------

Február 25. szerda

Miskolc	osk.
---------	------

Február 26. csütörtök

Szeged-Cserepes sor	ok.
---------------------	-----

Február 27. péntek

Déaványa	oák.
Miskolc	ok.

Február 28. szombat

Jászárokszállás	oák.
Kapuvár	oák.
Kecskemét	ok.
Kecskemét	kjv.
Mezőberény	av-mgv.
Miskolc	ok.
Pécs	oák.
Pécs	av.
Siófok-Kiliti	av.
Tura	av.

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilhelm István

